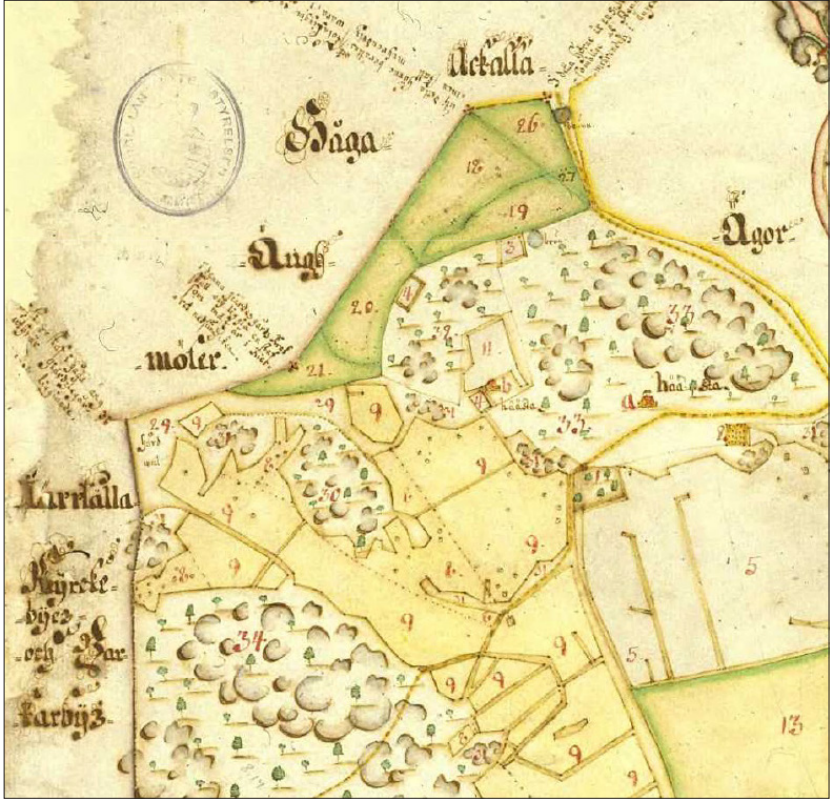

Överby-Beckomberga

Svenska kraftnät

Kulturmiljöutredning

Sollentuna, Spånga, Järfälla och Bromma socknar. Stockholms län, Uppland.

2020-09-24
Reviderad slutversion

wsp
Kulturmiljögruppen

Överby-Beckomberga

Kulturmiljöutredning

Sollentuna, Spånga, Järfälla och Bromma socknar. Stockholms län, Uppland.

Författare
Tove Stjärna och Ezequiel Pinto-Guillaume, WSP Samhällsbyggnad

Granskare
Cecilia Lindblom, WSP Samhällsbyggnad

Kontaktperson
Jonas Rune, WSP Environmental

Omslagsbilder
Ovan vänster: Hästa, ägomätningskarta 1707, Länsstyrelsernas kartarkiv.
Ovan höger: Hägnad och hagmark i Sollentuna, Uppland, 1925, Fotograf: August Fredrik Schagerström, Bildkälla: Upplandsmuseet (licens: public domain).
Nedan: gränsmärke vid Hästa, WSP22, Foto. E. Pinto-Guillaume/WSP.

WSP Samhällsbyggnad
Arenavägen 7
121 88 Stockholm-Globen

© WSP Samhällsbyggnad, 2019
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgängliga på http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv

Uppdragsnamn
Tillstånds- och samrådsprocess för ny 400 kV-ledning Överby-Beckomberga

Uppdragsnummer
10237002

Datum
2020-05-11

Version
Reviderad slutversion (2020-09-24)

Innehåll

Inledning 5

SAMMANFATTNING 6

SYFTE 6

GENOMFÖRANDE OCH METOD 6

Områdets förutsättningar 11

FORNLÄMNINGSBILD 12

ANALYS AV HISTORISKA KARTOR 16

RIKSINTRESSEN OCH KOMMUNALA INTRESSEN 24

Tidigare arkeologiska undersökningar 27

UTREDNINGAR 28

UNDERSÖKNINGAR 29

Fältinventering 33

RESULTAT 34

REKOMMENDATIONER 54

Referenser 57

LITTERATUR 58

KARTOR 61

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER 64

Bilagor 67

BILAGA 1 SAMTLIGA FORN- OCH KULTURLÄMNINGAR INOM UO 68

BILAGA 2.KOMPLETTERAT UTREDNINGOMRÅDE HJULSTA 78

1

Inledning

Detalj av gränsmärke vid Hästa, WSP22

SAMMANFATTNING

WSP Samhällsbyggnad, avdelningen för miljö och samhälle, har under våren 2019 utfört en kulturmiljöutredning på uppdrag av Svenska kraftnät. Inventeringen berörde en drygt 17 kilometer lång sträcka mellan Överby i Sollentuna kommun och Beckomberga i Stockholms stad med en inventeringsbredd som varierade mellan cirka 120 till 1000 meter. Utredningen utgör ett första planeringsunderlag för att i möjligaste mån kunna undvika fornlämningar vid det planerade arbetet med kraftledningen. Utredningen har utförts med ambitionen att motsvara en arkeologisk utredning etapp 1 i enlighet med 2 kap. 11 § KML. Om utredningen kan likställas med en sådan avgörs dock av Länsstyrelsen. Ansvarig arkeolog har varit Ezequiel Pinto-Guillaume (WSP), som utfört fältarbete tillsammans med arkeologerna Tove Stjärna (WSP) samt underkonsult Lars Andersson (Uppdrag arkeologi). Ezequiel Pinto-Guillaume och Tove Stjärna har sammanställt resultaten i föreliggande rapport. Under våren 2020 tillkom ett mindre område invid Hjulsta, detta redovisas separat i bilaga 2.

Vid den arkeologiska inventeringen (inklusive kompletterat utredningsområde Hjusta) påträffades 39 nya objekt, varav 18 fornlämningar, 1 möjlig fornlämning, 12 övriga kulturhistoriska lämningar, 7 utredningsobjekt, samt ett objekt utan antikvarisk status. Fyra redan registrerade lämningar fick dessutom utökade geometrier. Utredningsobjekten är objekt som behöver utredas vidare för att det ska kunna fastställas om de utgör fornlämning eller ej,

SYFTE

Syftet med utredningen var att inom utredningsområdet identifiera tidigare ej kända fornlämningar samt områden med risk för idag ej kända fornlämningar.

GENOMFÖRANDE OCH METOD

Utredningen har bestått av kart-, arkiv- och litteraturstudier samt en fältinventering. Inledningsvis genomfördes en arkiv- samt kartstudie. Vid arkivstudierna har handlingar samt kartor från Lantmäteriets digitala kartarkiv (Arkivsök), ortnamnsregistret (SOFI) och Riksantikvarieämbetets fornminnesregister (FMIS/Fornsök) gåtts igenom. Antikvarisk topografiska arkivet (ATA) har inte genomsökts då det skulle ha varit för tidskrävande och kostsamt för en så pass lång sträcka. En översiktlig genomgång har även gjorts av tidigare arkeologiska utredningar och undersökningar inom utredningsområdet. Historiskt kartmaterial från Lantmäteriet har rektifierats och analyserats. Husförhörslängderna från 1700-1800-tal har använts i några fall i syfte att tidsfästa torp som påträffades vid fältinventeringen och där de äldre kartorna inte sträckt sig längre tillbaka än till 1850-tal.

Fältarbetet bestod av en okulär besiktning av hela utredningsområdet. Inom den aktuella ytan har det tidigare gjorts flera arkeologiska utredningar. En del områden som utretts tidigare är idag exploaterade men övriga ytor har inventerats på nytt. Orsaken till detta är att vissa av utredningarna var av äldre typ där det är möjligt att vissa lämningstyper inte registrerades eftersom de då inte hade samma antikvariska status som idag. Detta kan gälla t.ex. röjningsrösen, torplämningar, kolbottnar med mera. En del områden som utretts tidigare är idag exploaterade men övriga ytor har inventerats på nytt av WSP.

Vid fältinventeringen användes de historiska kartorna (storskifte, laga skifte, häradskartan och äldre ekonomiska kartan), fastighetskartan, terrängkartan och ortofotot som bakgrundskartor att orientera mot. Nyupptäckta lämningar mättes in digitalt i fält med hjälp av ArcGis Collector (med <10 m noggrannhet) beskrevs i text samt fotograferades. Vid korrigering av lämningar som legat fel i Fornsök användes en RTK-GPS med centimeters noggrannhet.

Fornminnesregistret (FMIS) slutade uppdateras i början av 2019 och har ersatts av Kulturmiljöregistret (KMR). I denna rapport hänvisas därför till lämningsnumren i KMR/Fornsök.

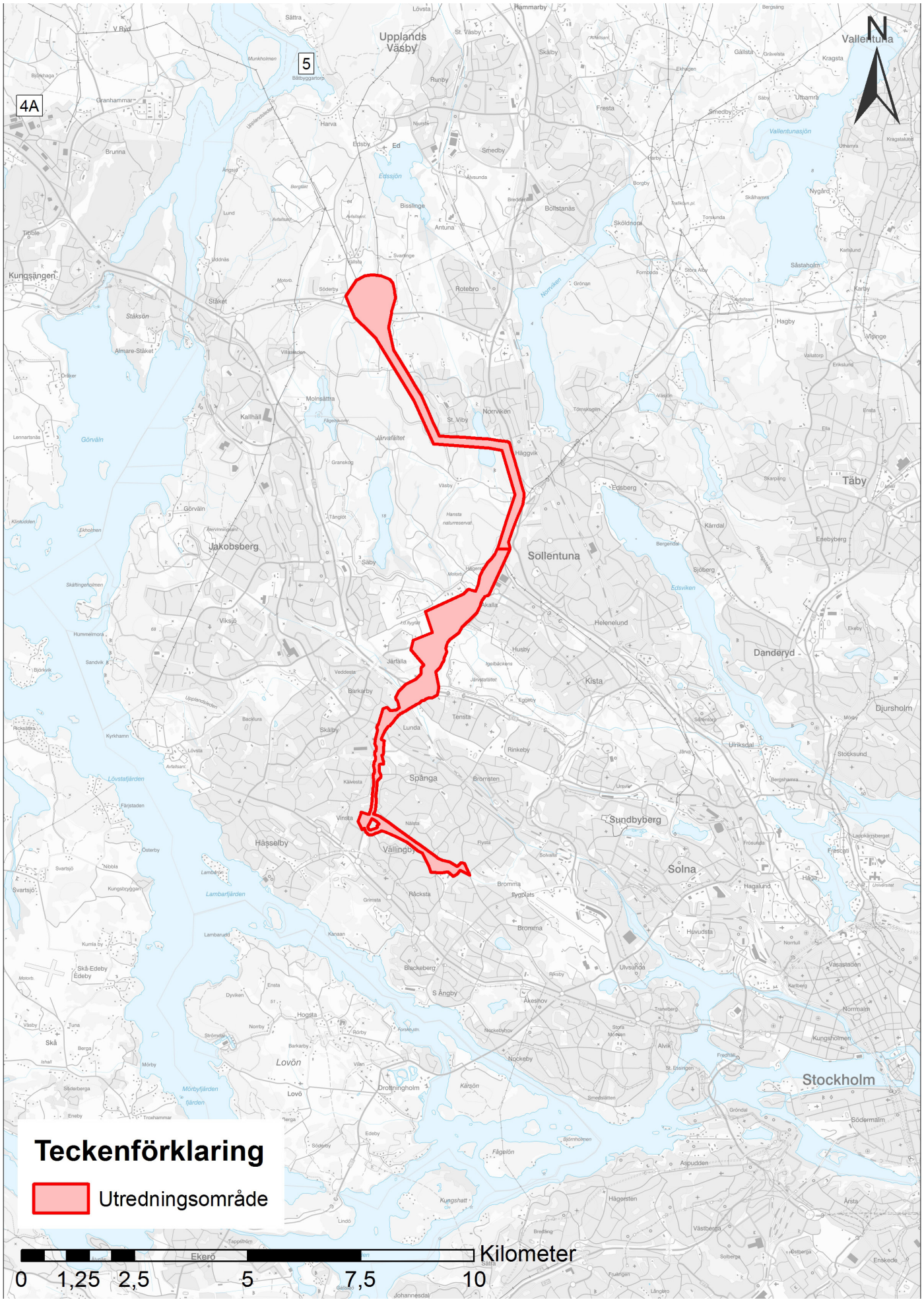

Figur 1. Översiktskarta med utredningsområdet markerat. Bakgrundskarta: Topografiska kartan, Lantmäteriet.

Antikvarisk bedömning

Med antikvarisk bedömning menas hur en lämning bedöms enligt kulturmiljölagen (1988:950) och ibland även enligt skogsvårdslagen (1979:429). Riksantikvarieämbetets söktjänst Fornsök (tidigare FMIS) innehåller information om en lämnings antikvariska status. Begreppen för den antikvariska bedömningen har ändrats i och med införandet av det nya fornminnesregistret Fornsök. Begreppen nedan är de nya begreppen som används i Fornsök.

Fornlämning – är en lämning som har skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850 genom äldre tiders bruk och att den är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen rubba, ta bort, täcka över eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Möjlig fornlämning – begreppet möjlig fornlämning ersätter delvis det tidigare begreppet bevakningsobjekt. Det innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat avgöra om lämningen är en fornlämning eller ej.

Övrig kulturhistorisk lämning – används för lämningar som inte utgör fornlämning men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Enligt skogsvårdslagen samt KML ska hänsyn tas även till denna typ av lämningar. Begreppet används även för lämningstyper som inte utgör fysiska lämningar i vanlig mening, t.ex. fyndplatser och platser med en tradition knuten till sig.

Ej kulturhistorisk lämning – används för lämningstypen fornlämningsliknande bildning, det vill säga en bildning som skapats av naturen och inte av människa.

Ingen antikvarisk bedömning – Begrepp som används när en lämning är helt undersökt, borttagen eller förstörd. Det gäller även när en lämning inte är bekräftad i fält men uppgift om den finns i t.ex. kartmaterial, textkällor eller muntlig information.

Arkeologiska undersökningstyper

Arkeologiska undersökningar av olika slag regleras av kulturmiljölagen. Undersökningar utförs främst inför markexploatering av olika slag och det är Länsstyrelsen som fattar beslut gällande dessa ärenden. Processen innefattar tre steg:

1. Arkeologisk utredning – syftet med en arkeologisk utredning är att fastställa om det finns fornlämningar inom ett område. Utredningen delas ofta upp i en etapp 1 och en etapp 2. I etapp 1 ingår kart- och arkivstudier samt en fältinventering. Etapp 2 omfattar grävning av provgropar för hand och/eller schakt med grävmaskin i syfte att eftersöka fornlämningar.

2. Arkeologisk förundersökning – en förundersökning görs oftast för att fastställa hur stor utbredning en lämning har eller för att ge Länsstyrelsen ett beslutsunderlag gällande lämningen inför en undersökning. Det vill säga vid förundersökningen försöker man svara på lämningens ålder, utbredning, vilka typer av fynd som kan finnas inom den och hur komplex den är. Vid en förundersökning görs markingrepp ofta med grävmaskin.

3. Arkeologisk undersökning – en arkeologisk undersökning innebär att en fornlämning dokumenteras och tas bort. Efter en arkeologisk undersökning då lämningen är helt borta kvarstår inte lagskyddet.

Lämningstyper som förekommer i rapporten

Beskrivningar nedan är tagna från Riksantikvarieämbetets ***Lista med lämningstper och rekommenderad antikvarisk bedömning***, version 4.7

Bytomt/gårdstomt - Lämningar efter skattlagd eller mantalssatt bebyggelseenhet. Indikeras av kulturlager, husgrunder eller andra lämningar. Bytomt eller gårdstomt som är varaktigt övergiven, dvs inte längre är bebyggd, och har ingått som ett led i en primär, agrar kolonisations- och uppodlingsprocess bedöms som fornlämning

Boplats - Plats där verksamhet under förhistorisk tid efterlämnat föremål, råämnen för bearbetning och/eller avfall. Ibland bildas tjocka lager, med inblandning av sot och kol.

Fornlämningsliknande lämning - Lämning med fornlämningsliknande utseende. Lämningen är skapad av människa men ej så gammal att den utgör fornlämning.

Fossil åker - Varaktigt övergiven åkermark, formad genom äldre tiders brukningsmetoder.

Grav- och boplatsområde - Område med minst fem lämningar med ett inbördes avstånd av högst 20 meter vilka utgörs av förhistoriska gravar och lämningar av boplatskaraktär.

Gravfält - Område med minst fem förhistoriska gravanläggningar med ett inbördes avstånd av högst 20 meter.

Gränsmärke - Markering som utmärker gräns. Gränsmärken kan bl.a. bestå av enstaka stenar med eller utan postament, av större block, av rösen med eller utan mittsten och visarstenar, och av gjutjärnstavlor.

Husgrund, historisk tid - Lämning eller ruin efter enstaka byggnad från historisk tid.

Hägnad - Anordning för att hägna in och avskilja ett område eller för att binda samman det med andra. Stensträngar är utrasade hägnadsmurar och syns som en enkel eller flerradig, ibland flerskiktad, långsmal rad av stenar på marken.

Lägenhetsbebyggelse - Lämningar efter mindre bebyggelseenhet (jordbruksenhet), som inte skattlagts. Lämningarna kan bestå av husgrunder, kulturlager eller andra anläggningar. Benämningen torp används för bebyggelseenhet på enskilt ägd mark där nyttjanderätten upplåtits till torparen som avlöning mot fullgörande av vissa arbetsuppgifter.

Område med militära anläggningar - Område med minst två lämningar efter militär verksamhet.

Röjningsröse - Stensamling som uppkommit genom röjning, i regel för odling men ibland även för annan verksamhet.

Röse - Förhistorisk gravanläggning med markerat välvd profil, uppbyggd av stenar utan synlig inblandning av sand eller jord.

Stensättning – förhistorisk grav med flack eller välvd profil. De kan ha olika former där rund är vanligast.

Figur 2. Tidsaxel.

2

Områdets förutsättningar

Karta över Sollentuna härad 1901-02, detalj

FORNLÄMNINGSBILD

Sammanfattning

Inom utredningskorridoren finns ett flertal fornlämningar och kulturhistoriska lämningar. De flesta och de tydligaste lämningarna är från järnåldern med framförallt gravfält, stensträngar och stensättningar. Från stenålder finns inga kända lämningar inom utredningsområdet. Till bronsålder/äldsta järnålder kan troligen några ensamligggande stensättningar knytas och även ett större röse vid Beckomberga. En boplats från bronsålder har även undersökts vid Kälvesta. Kring Barkarby och vidare söderut mot Hjulsta har det gjorts flera undersökningar av både boplatser och gravar från framförallt järnåldern.

Från historisk tid finns ett flertal by- och gårdstomter som går att följa i kartmaterialet från 1600-tal och framåt. En annan sentida vanligt förekommande lämningstyp är militära anläggningar i form av främst skyttevärn, men också enklare bunkrar. Den stora mängden beror på att utredningsområdet delvis löper över Järvafältet, vilket utgjorde militärt övningsområde mellan 1907-1970.

Lämningar från norr till syd

Utredningsområdets norra del från Överby till Viby utgörs dels av ett ålderdomligt odlingslandskap med åkrar och hagmark, dels av skogsmark. Här fanns sedan tidigare stensträngar, enstaka stensättningar och odlingslämningar registrerade inom och i närheten av korridoren. I denna del har det varit relativt få exploateringar, förutom Rotebroleden, och detta förklarar frånvaron av boplatser eftersom dessa oftast framkommer vid utredningar inför exploateringsprojekt. Förbi Viby smalnar korridoren av och löper över en bergsrygg med endast en registrerad ensamliggande stensättning.

Från östra sidan av Ravalen och till trafikplats Häggvik går korridoren i skogsmark där inga lämningar finns registrerade. Invid trafikplats Häggvik finns det större gravfältet och boplatsområdet Knistahammar som undersökts i omgångar och daterats till järnålder. Gravfältet (L2015:4793) innehåller ca 175 lämningar varav de flesta ligger samlade. På höjdryggen, något avskilt från övriga gravar, ligger dock två röseliknande stensättningar vilka utseendemässigt skulle kunna dateras till bronsålder/äldre järnålder. I närheten av gravfältet finns även en längre stensträng.

Strax söder om Knista löper korridoren över en höjdsträckning i skogsmark. I början av höjden finns ytterligare en stensträng samt en husgrund registrerade och uppe på höjden en stensättning. Vid Hägerstalund finns spår av fossil åker, ett mindre gravfält samt några ensamliggande stensättningar. Strax norr om Hägerstalund har det även legat en kolbotten men denna har förvunnit i och med byggandet av Förbifart Stockholm.

Vidare sydväst ned till Hjulsta via Barkarby löper korridoren över mycket fornlämningstäta områden. Här finns ett flertal boplatser, gravfält, ensamliggande stensättningar och hägnader. Att boplatserna är kända här beror på att exploateringstrycket har varit stort och flera lämningar har både förundersökts och undersökts. Främst rör det sig om boplatser och gravar från järnålder, men även historiska bytomter.

Från Hjulsta ned till Vinsta smalnar korridoren av och löper invid och över Bergslagsleden. Strax söder om Hjulsta har ett mindre järnåldersgravfält undersökts. Intill detta kvarligger ett område med terrasseringar och en ensamliggande stensättning. Vidare söderut löper korridoren över Breda bytomt som idag är undersökt och borttagen. På höjdsträckningen strax väster om Breda ligger en fornborg som delvis sticker in i korridoren.

Vidare söderut löper korridoren över Lunda bytomt som idag är kluven av Bergslagsvägen. Strax söder om Lunda finns ett gravfält. Vidare söderut har grav- och boplatsområdet vid Kälvesta legat vilket delvis togs bort på 1970-talet i och med en breddning av vägen.

Gränsmärke vid Hästa, WSP22

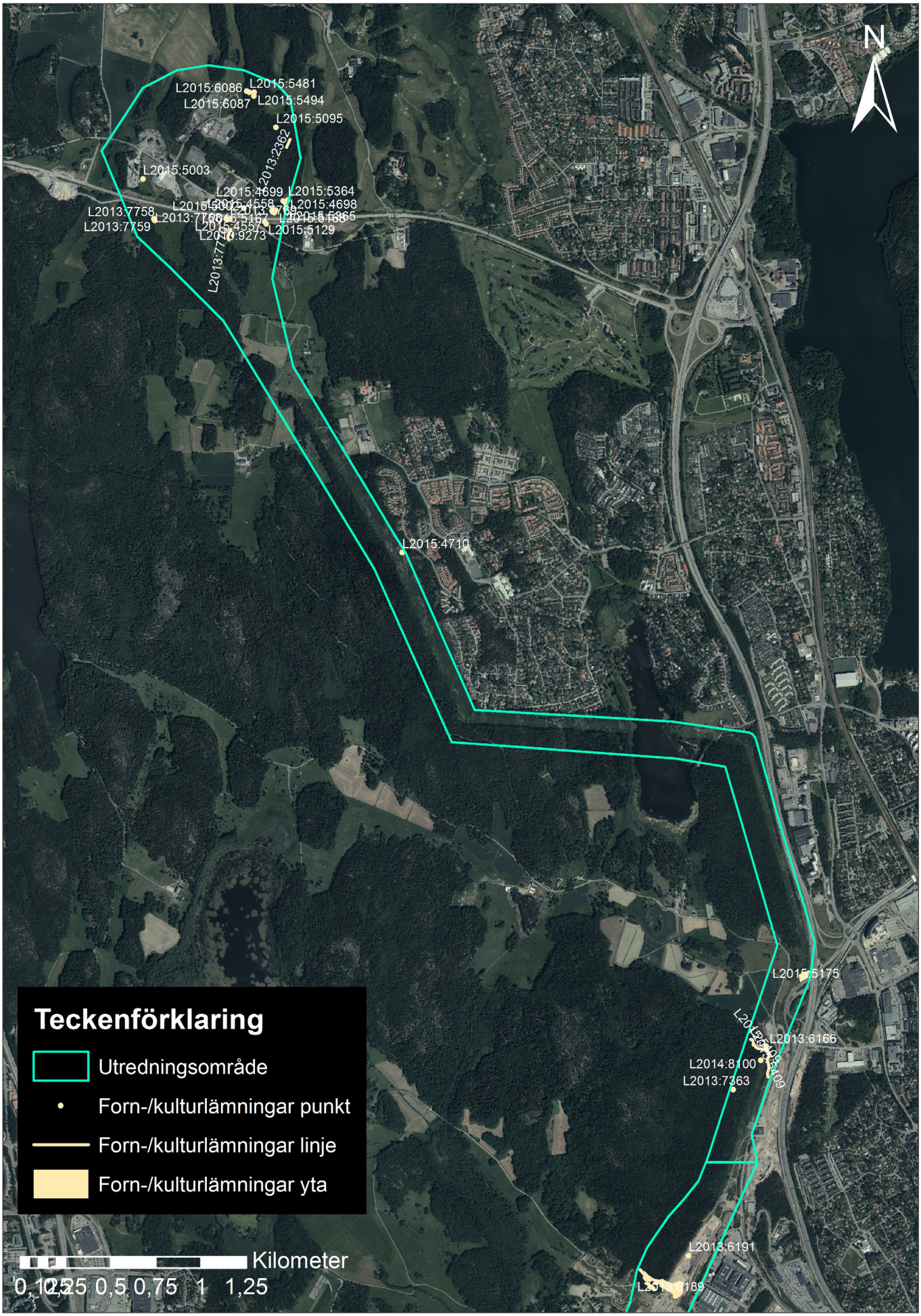

Figur 3. Karta med utredningsområde och registrerade forn- och kulturlämningar (norra delen)

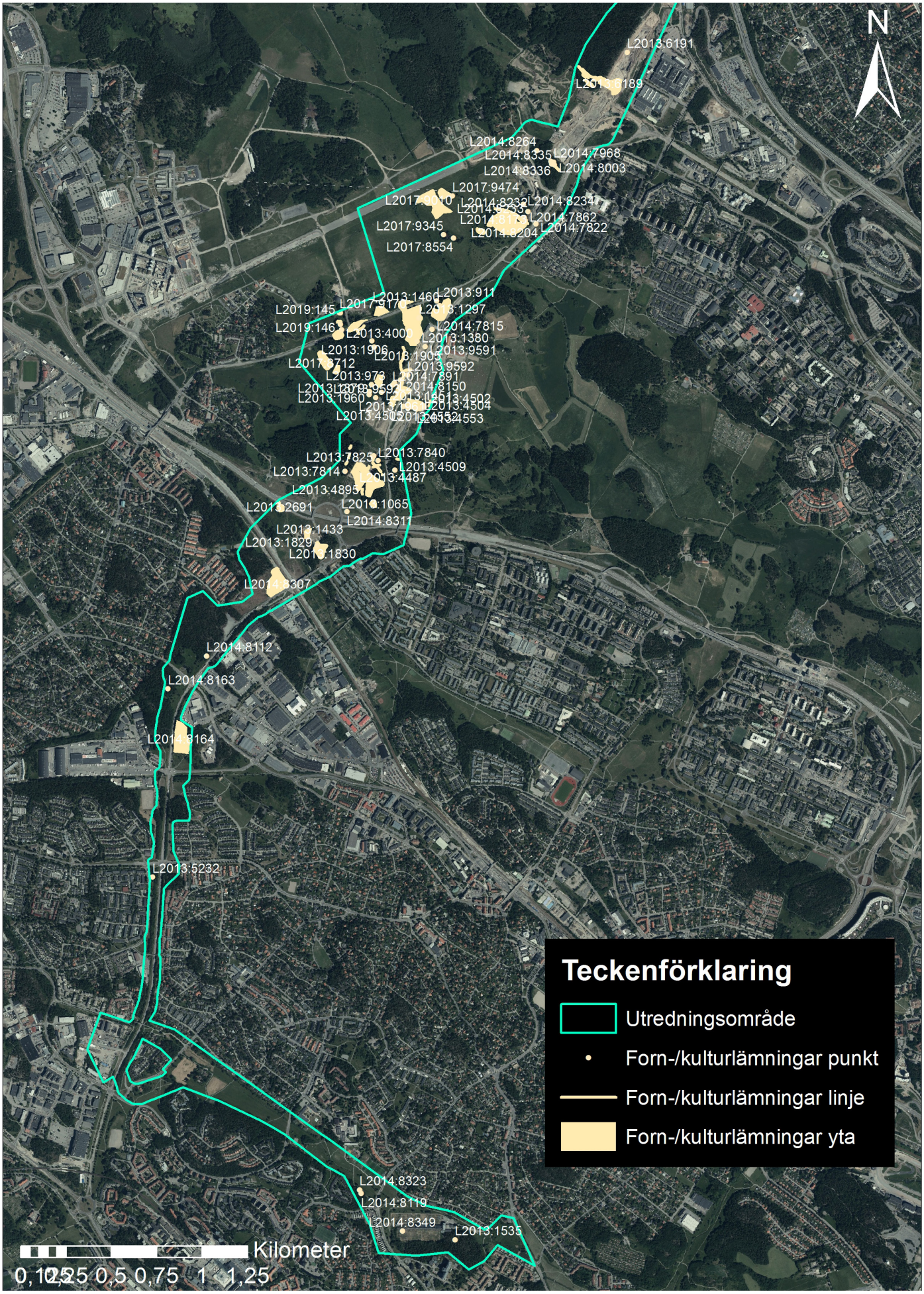

Figur 4. Karta med utredningsområde och registrerade forn- och kulturlämningar (södra delen).

Vid Vinsta svänger korridoren österut ned till ställverket vid Beckomberga. Inom området finns Vinsta bytomt, inom vilken det också finns en boplats av förhistorisk karaktär. I närheten av Vinsta finns även ett gravfält i korridorens kant samt något längre österut, precis i kanten av korridoren, ett antal stensättningar.

ANALYS AV HISTORISKA KARTOR

En historisk kartstudie har gjorts för hela utredningsområdet. Studiens resultat redovisas från norr till söder och utifrån byarnas ägogränser enligt ägomätnings- och ägodelningskartor från 1700- och 1800-talet.

Beträffande bebyggelseindikationer på äldre kartor, exempelvis torp och backstugor, har dessa eftersökts i fält. Lägen för gränsrösen och äldre agrara strukturer som visas på kartorna har eftersökts vid platsbesök. Vid indikationer av bytomter på äldre kartor har dessa ritats in och bedömning av antikvarisk status har gjorts.

Sollentuna härad

1. Eds socken

Vällsta, Eds sn. (Sollentuna sn. under medeltiden)
Äldsta belägg är från 1409 (*Widherløsta*). På 1540-talet bestod Vällsta av en gård på skattejord (Upplands handlingar, Kammararkivet). Vällsta by/gårds gamla betesmarker ligger inom utredningsområdet. De centrala delarna av byn ligger norr om utredningsområdet. Den äldsta bevarade storskaliga kartan är en ägomätning från 1731 som visar platser för två gränsrösen och att utredningsområdet kommer i kontakt med betesmarker och skogspartier inom Vällstas ägor. Inga spår av gränsmärken kunde ses under platsbesök.

2. Sollentuna socken

Svartinge, Sollentuna sn.
Äldsta belägg är från 1305 (*Sverthingi*).
På 1540-talet bestod byn av tre gårdar, en på klosterjord och två på frälsejord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
Några av Svartinges gamla betes- och odlingsmarker ligger inom utredningsområdet. De centrala delarna av byn ligger öster om utredningsområdet. Den äldsta bevarade kartan över Svartinge är en Geometrisk avmätning från 1690. Den visar byns inägor. Detsamma gäller för en storskifteskarta från 1782 och en delningskarta från samma år. Först med en arealavmätning (lagaskifteskarta) från 1837 kan man se vad som sker i byns västra utmarker. På kartan syns en äldre väg, några strukturer av åkermark och tre gränsrösen. Inga spår av dessa iakttogs under platsbesök.

Överby, Sollentuna sn.
Äldsta belägg är från 1489 (*Öffuerby*). På 1540-talet bestod byn av tre gårdar, en på skattejord, en på klosterjord och en på frälsejord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
En del av Överbys gamla betes- och odlingsmarker ligger inom utredningsområdet. De centrala delarna av byn ligger öster om utredningsområdet. Den äldsta bevarade storskaliga kartan är en geometrisk avmätning från 1636 som visar endast byns inägor. En ägodelningskarta från 1701 visar flera gränsrösen, agrara strukturer och vägar inom utredningsområdet. Kartan visar även ett stycke hagmark som brukades av bodarna vid Skillinge. Under fältbesök påträffades ett gränsröse (WSP06). Inga spår av andra gränsmärken, äldre vägar och agrara strukturer kunde ses under platsbesök.

Skillinge, Sollentuna sn.
Äldsta belägg är från 1347 (*Skædlinge*).
På 1540-talet bestod byn av tre gårdar, en på skattejord, en på klosterjord och en på frälsejord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
Den äldsta bevarade storskaliga kartan med byn visar endast inägorna och är från 1636. De centrala delarna av byn ligger öster om utredningsområdet. På en karta över Sollentunaholm och Wiby från 1815 samt på Sollentuna sockenkarta från 1851 kan man se att utredningsområdet kommer i kontakt med några av byns agrara strukturer. Inga spår av strukturerna kunde observeras under fältinventering.

Viby, Sollentuna sn.
Äldsta belägg är från 1330 (*Wiby*). På 1540-talet bestod byn av tre gårdar, en på skattejord, en på

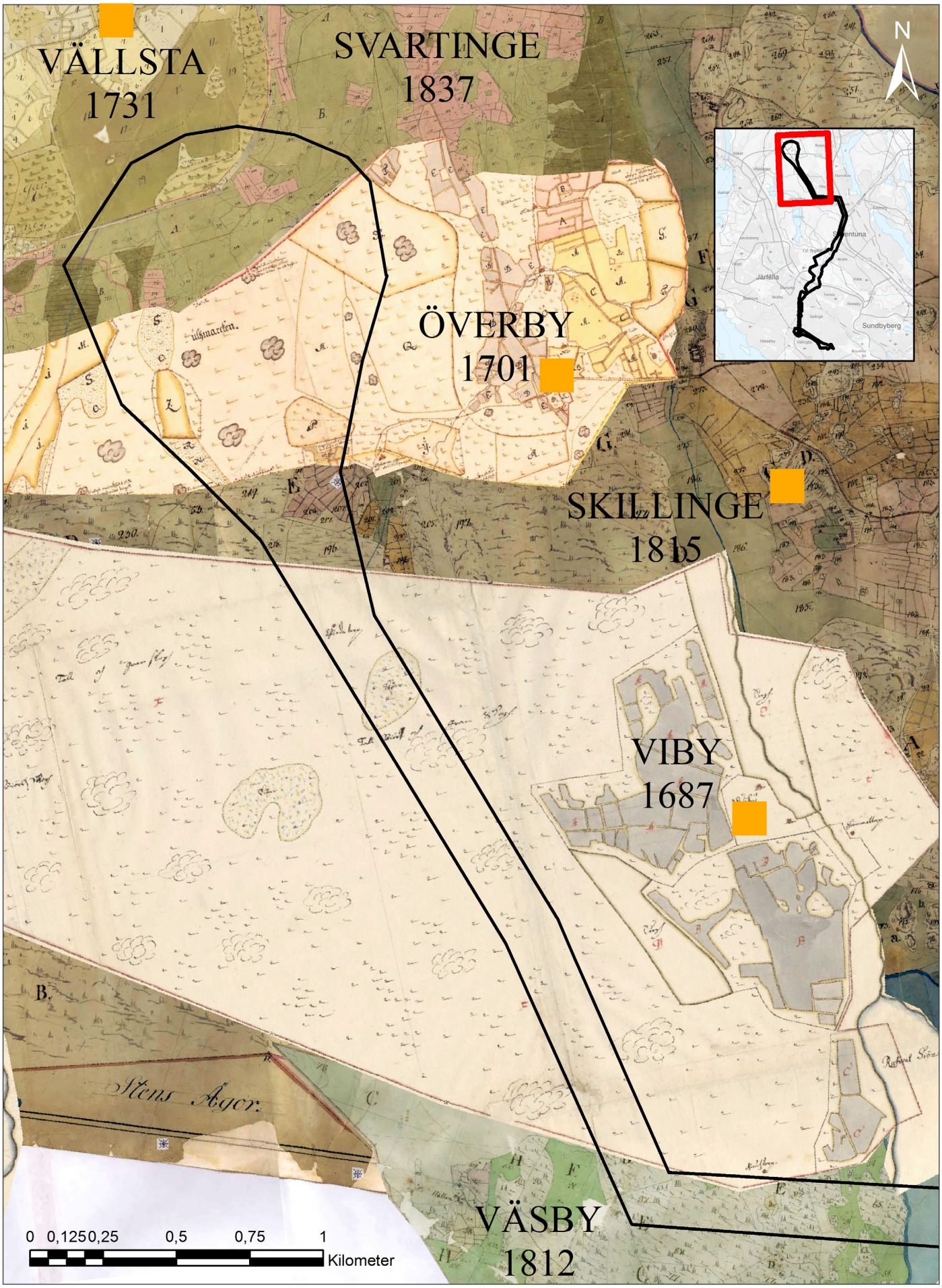

Figur 5. Illustrativ karta som visar situationen mellan Vällsta och Väsby mellan slutet på 1600- och början på 1800-talet genom bevarade historiska kartor. Utredningsområdet markerat med svart polygon. Bytomter markerade med orange. Datum anger kartans årtal. Analys: WSP.

sockenkyrkojord och en på frälsejord (Upplands handlingar, Kammararkivet). Den äldsta beverade storskaliga kartan är en geometrisk avmätning från 1687 som visar att utredningsområdet går igenom Vibys utmarker och kommer i kontakt med torpet Ahlboda som finns kvar idag. De centrala delarna av byn ligger öster om utredningsområdet.

Väsby, Sollentuna sn.
Äldsta belägg är från 1444 (*Wesbj*). På 1540-talet bestod byn av två gårdar, en på skattejord och en på sockenkyrkojord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
Den äldsta bevarade storskaliga kartan över Väsby är en geometrisk karta från 1636. Den visar endast byns inägor. En karta från 1912 visar att utredningsområdet främst går igenom byns utmarker. De centrala delarna av byn ligger söder om utredningsområdet. Platsen för ett torp som gick under namnet Lapptorpet samt några av Väsbys gamla betes- och odlingsmarker ligger inom utredningsområdet. Vid fältinventeringen påträffades en husgrund till Lapptorp.

Kista, Sollentuna sn.
Äldsta belägg är från 1323 (*Kyistum*). På 1540-talet bestod byn av tre gårdar, en på skattejord, en på frälsejord och en på prebendejord (Storkyrkan) enligt Upplands handlingar, Kammararkivet.
Den äldsta bevarade kartan över byn är en geometisk avmätning från 1686. Kartan visar schematiskt att utredningsområdet går igenom byns utmarker. En mer detaljerad storskifteskarta från 1762 bekräftar detta. På denna korsar korridoren ett våtmarksområde inom en beteshage. En lagaskifteskarta från 1872 och en arealavmätning från 1701 visar samma situation. De centrala delarna av byn ligger öster om utredningsområdet.

Bög, Sollentuna sn.
Äldsta belägg är från 1358 (*Bögh*). Den äldsta bevarade kartan över byn är en geometisk avmätning från 1636 som endast visar byns inägor. På en karta från 1812 kan man se att korridoren kommer i kontakt med några få agrara strukturer inom gårdens ägor, men främst går igenom skogspartier. De centrala delarna av byn ligger söder om utredningsområdet. Inga spår av agrara strukturer kunde observeras under fältinventeringen.

Knivsta/Knista, Sollentuna sn.
Äldsta belägg är från 1316 (*Knekistum*). På 1540-talet bestod byn av tre gårdar, en på skattejord, en på frälsejord och en på sockenkyrkojord (Upplands handlingar, Kammararkivet). Några av Knivstas/Knistas gamla betes- och odlingsmarker ligger inom utredningsområdet. De centrala delarna av byn ligger strax öster om utredningsområdet.
De äldsta bevarade storskaliga kartorna är från 1759. Dessa utgörs av en åkerdelningskarta och en delningskarta som visar att byn består av fyra gårdar och att flera vägar korsar utredningsområdet. Ytterligare två kartor, en storskifteskarta och en delningskarta från 1782, bekräftar samma situation. Området norr om kartan hörde till Knista skogsägor. Inga spår av äldre vägar kunde observeras under fältinventeringen.

Edsberg, Sollentuna sn.
Äldsta belägg är från 1609 (*Eedzbacka*). Den äldsta bevarade storskaliga kartan över Edsberg, en ägoredovisning från 1687, visar att byns ägor inte nådde fram till utredningsområdet vid denna tidpunkt. En ägomätning från 1715 visar samma situation i början av 1700-talet. Först på en ägomätningskarta från 1810 kan man se att Edsbergs säteris ägor har utökats mot väst och kommer i kontakt med utredningsområdet. På kartan (figur 6) kan man se att korridoren korsar agrara strukturer, äldre vägar och skogsmarker fram till sockengränsen. Inga spår av äldre agrara strukturer eller vägar kunde ses under fältinventeringen.

3. Spånga socken (del 1 av 3)

Hansta eller Hägerstalund, Spånga sn.
Äldsta belägg är från 1506 (*Hanesta*). På 1540-talet bestod byn av två gårdar, alla på frälsejord enligt Upplands handlingar, Kammararkivet.
Utredningsområdet korsar Hanstas ägor. De centrala delarna av byn ligger strax nordväst om utredningsområdet. Det finns ingen storskalig karta bevarad från 1600- eller 1700-tal. En geometrisk ägomätning från 1803 och sockenkartan från 1850 visar att utredningsområdet kommer i kontakt med agrara strukturer. Vid fältinventeringen påträffades hägnader, i form av stensträngar, som

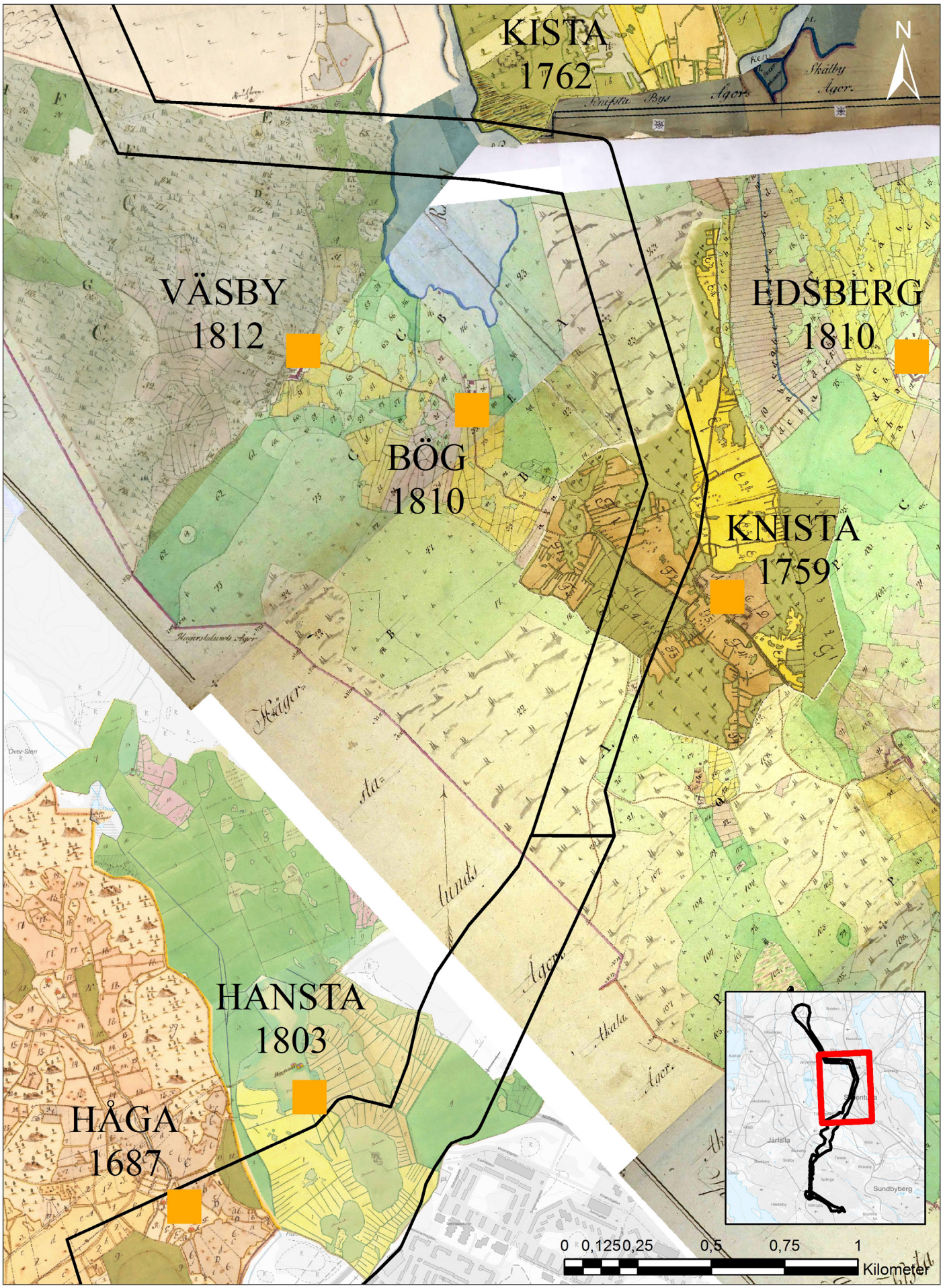

Figur 6. Illustrativ karta som visar situationen mellan Väsby och Håga mellan slutet av 1600-tal och början på 1800-tal genom bevarade historiska kartor. Utredningsområde som svart polygon, Bytomter markerade med orange. Datum anger kartornas årtal. Analys: WSP.

inte hade registrerats tidigare.

4. Järfälla socken (del 1 av 2)

Håga, Järfälla sn.
På 1540-talet bestod byn av fyra gårdar, alla på frälsejord (Upplands handlingar, Kammararkivet). De äldsta bevarade storskaliga kartorna är två geometriska avmätningar. En är odaterad, den andra från 1687. De är lika till innehållet och visar att byns centrala delar ligger inom utredningsområdet. Kartorna visar även att utredningsområdet kommer i kontakt med agrara strukturer, väg, gränsrösen och möjligtvis en grindstuga. En geometrisk avmätning från 1710 bekräftar samma situation. Ett av gränsmärkena påträffades under fältinventeringen.

Kyrkobyn, Järfälla sn.
Äldsta belägg är från 1538 (*Gerfelle kyrkeby*).
På 1540-talet bestod Järfälla av en gård på sockenkyrkojord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
Utredningsområdet (föreslagen markkabel) kommer i kontakt med Järfälla kyrkobys ägor. Den äldsta bevarade storskaliga kartan är en geometrisk avmätning från 1687. Kartan visar att utredningsområdet kommer i kontakt med agrara strukturer. En ägomätningskarta från 1818 bekräftar situationen. De centrala delarna av kyrkobyn ligger väst om utredningsområdet. Inga spår efter äldre agrara strukturer kunde ses under fältinventeringen.

Barkarby, Järfälla sn.
Äldsta belägg är från 1538 (*Barkarabi*).
På 1540-talet bestod Barkarby av en gård som utgjordes av ett skattehemman (Upplands handlingar, Kammararkivet).
Utredningsområdet kommer in på Barkarby gårds ägor. Den äldsta bevarade storskaliga kartan är en geometrisk avmätning från 1690. Kartan visar att korridoren kommer i kontakt med några av gårdens agrara strukturer. En storskifteskarta på åker från 1768 visar samma situation. Inga spår efter dessa kunde ses under fältinventeringen.

5. Spånga socken (del 2 av 3)

Akalla, Spånga sn.
Äldsta belägg är från 1323 (*Akarli*). På 1540-talet bestod byn av tre gårdar, alla på skattejord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
De äldsta bevarade storskaliga kartorna är geometriska avmätningar. En är utan datum, den andra från 1636. De är lika till innehållet och visar att korridoren kommer i kontakt med några av Akallas agrara strukturer. En storskifteskarta från 1770 visar samma situation. De centrala delarna av byn ligger sydöst om utredningsområdet. Inga spår efter äldre agrara strukturer kunde ses under fältinventeringen.

Hästa, Spånga sn.
Äldsta belägg är från 1347 (*Hæsistum*). På 1540-talet bestod byn av två gårdar, en på skattejord och en på sockenkyrkojord (Upplands handlingar, Kammararkivet). Den äldsta bevarade storskaliga kartan är en geometrisk avmätning från 1636. Kartan visar att utredningsområdet (föreslaget kabelstråk med två alternativ) kommer i kontakt med Hästas bytomt, agrara strukturer, gränsrösen och en väg. En gemetrisk avmätning från 1688 och en ägomätning från 1707 visar samma situation. De centrala delarna av byn ligger strax öster om utredningsområdet. Inga spår efter äldre agrara strukturer kunde ses under fältinventeringen. Ett gränsmärke registrerades i området.

Julsta/Hjulsta, Spånga sn.
Äldsta belägg är från 1486 (*Hiwlistha*). På 1540-talet bestod byn av två gårdar, båda på frälsejord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
Den äldsta bevarade storskaliga kartan är en redovisning utan datum, troligtvis från 1600-talet. Kartan visar visar att utredningsområdet kommer i kontakt med Hjulstas bytomt, agrara strukturer och vägar. Inga spår efter äldre agrara strukturer som tidigare inte registrerats kunde ses under fältinventeringen.

Breda, Spånga sn.
Äldsta belägg är från 1562 (*Bredåå*). På 1540-talet bestod Breda av en gård på frälsejord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
Inga småskaliga äldre kartor finns bevarade över Breda by. Spånga sockenkarta från 1850 visar att utredningsområdet kommer i kontakt med Bredas bytomt och dessa agrara strukturer. Inga spår efter äldre agrara strukturer kunde ses under fältinventeringen. Bytomten är borttagen.

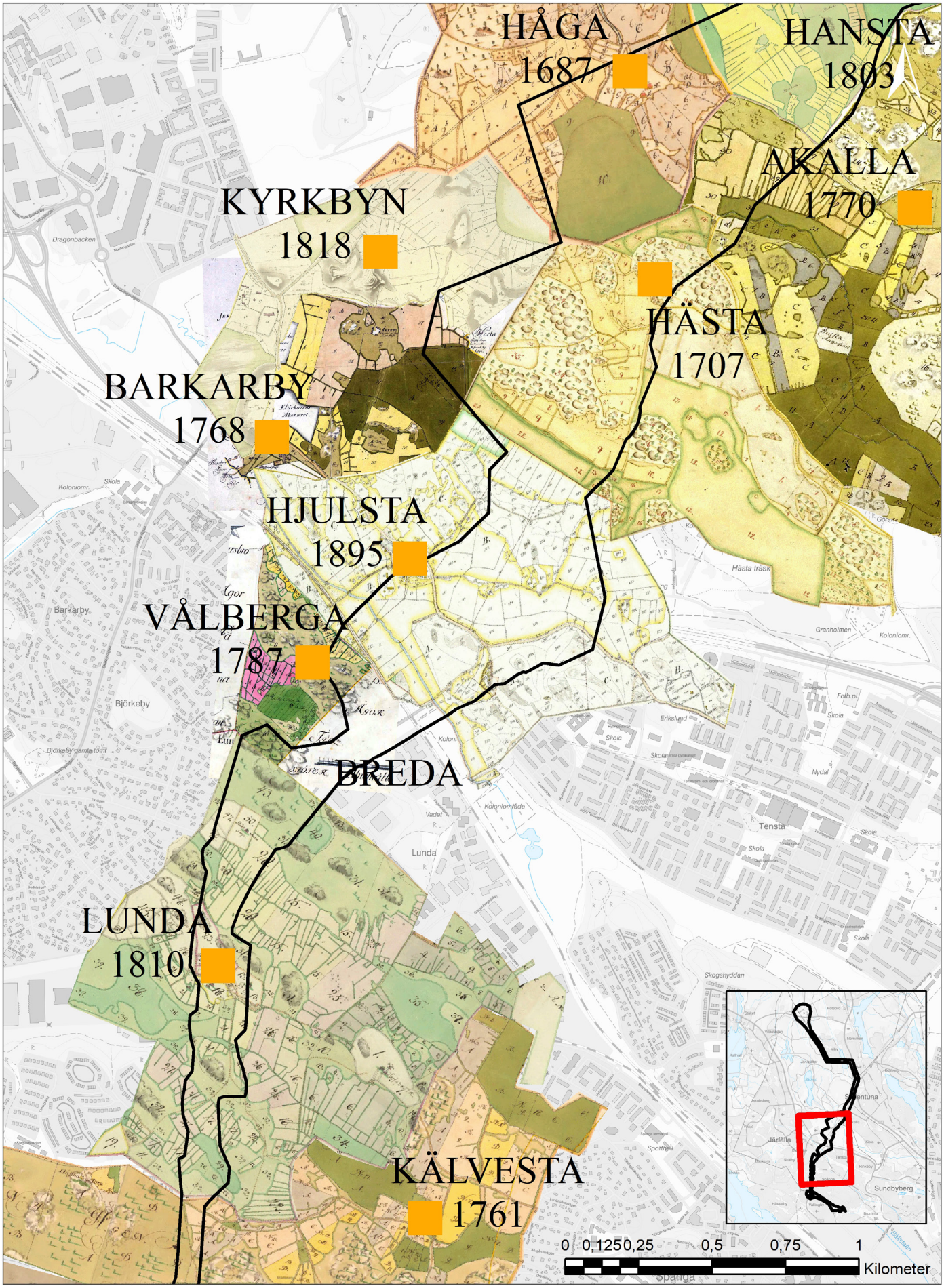

Figur 7. Karta som visar situationen mellan Håga och Kälvesta under 1700-talet genom bevarade historiska kartor. Utredningsområde markerat med svart polygon,Bytomter markerade med orange. Analys: WSP.

6. Järfälla socken (del 2 av 2)

Vålberga, Järfälla sn.
Äldsta belägg är från 1486 (*Wordbergh*). På 1540-talet bestod Vålberga av en gård på frälsejord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
Den äldsta bevarada storskaliga kartan är en ägomätning från 1787 som visar att korridoren korsar agrara strukturer och skogsmarker. Inga spår av äldre agrara strukturer eller vägar kunde ses under fältinventeringen.

7. Spånga socken (del 3 av 3)

Lunda, Spånga sn.
Äldsta belägg är från 1441 (*Lundha*). På 1540-talet bestod byn av tre gårdar, samtliga på klosterjord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
Inga småskaliga äldre kartor finns bevarade över Lunda by från 1600- och 1700-talen. En ägomätning från 1810 visar att utredningsområdet kommer i kontakt med Lundas bytomt, agrara strukturer, gränsrösen och vägar. De centrala delarna av byn ligger inom utredningsområdet men har försvunnit i och med exploatering.

Kälvesta, Spånga sn.
Äldsta belägg är från 1409 (*Thieluista*). På 1540-talet bestod Kälvesta av en gård på skattejord (Upplands handlingar, Kammararkivet). Den äldsta bevarade storskaliga kartan är en geometrisk avmätning från 1636 som endast visar byns inägor. En storskifteskarta från 1761 visar att utredningsområdet (föreslaget kabelstråk) kommer i kontakt med Kälvestas strukturer, gränsrösen och vägar. De centrala delarna av byn ligger öster om utredningsområdet. Inga spår av äldre agrara strukturer, gränsmärken eller vägar kunde ses under fältinventeringen.

Vinsta, Spånga sn.
Äldsta belägg är från 1409 (*Insta by*). På 1540-talet bestod byn av tre gårdar, samtliga på frälsejord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
Inga småskaliga äldre kartor finns bevarade över Vinsta by från 1600- och 1700-talen.
En arealutredning från 1829 visar att utredningsområdet (föreslagen markkabel) kommer i kontakt med Vinstas bytomt, agrara strukturer och vägar. De centrala delarna av byn ligger inom utredningsområdet men detta område är idag helt bebyggt.

Nälsta, Spånga sn.
Äldsta belägg är från 1354 (*Nærthastaff*). På 1540-talet bestod byn av tre gårdar, två på sockenkyrkojord och en på frälsejord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
Den äldsta bevarade storskaliga kartan är en geometrisk avmätning från 1690 som visar att utredningsområdet (föreslagen markkabel) löper genom Nälstas sydvästra utmarker. De centrala delarna av byn ligger norr om utredningsområdet. Utredningsområdet kommer i kontakt med några agrara strukturer och en väg. Inga spår av dessa kunde ses under fältinventeringen.

Vällingby, Spånga sn.
Äldsta belägg är från 1315 (*Bällingaby*). På 1540-talet bestod byn av två gårdar, en på skattejord och en på frälsejord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
De äldsta bevarade storskaliga kartorna är geometriska avmätningar. En av dem är utan datum, den andra är från 1692. De visar att utredningsområdet löper igenom Vällingbys norra utmarker. En ägomätningskarta från 1731 visar samma situation. De centrala delarna av byn ligger söder om utredningsområdet. Utredningsområdet kommer i kontakt med några agrara strukturer och en väg. Inga spår av dessa kunde ses under fältinventeringen.

5. Bromma socken

Beckomberga, Bromma sn.
Äldsta belägg för byn är 1319 (*Bäknaberga*).
På 1540-talet består byn av tre gårdar, två på skattejord och en på sockenkyrkojord (Upplands handlingar, Kammararkivet).
Den äldsta bevarade kartan är en ekonomisk sockenkarta från 1826. Kartan visar hur den södra utredningskorridoren kommer in på ängsmarker och kanten på ett skogsparti. Gårdens centrala delar ligger sydost om utredningskorridoren.

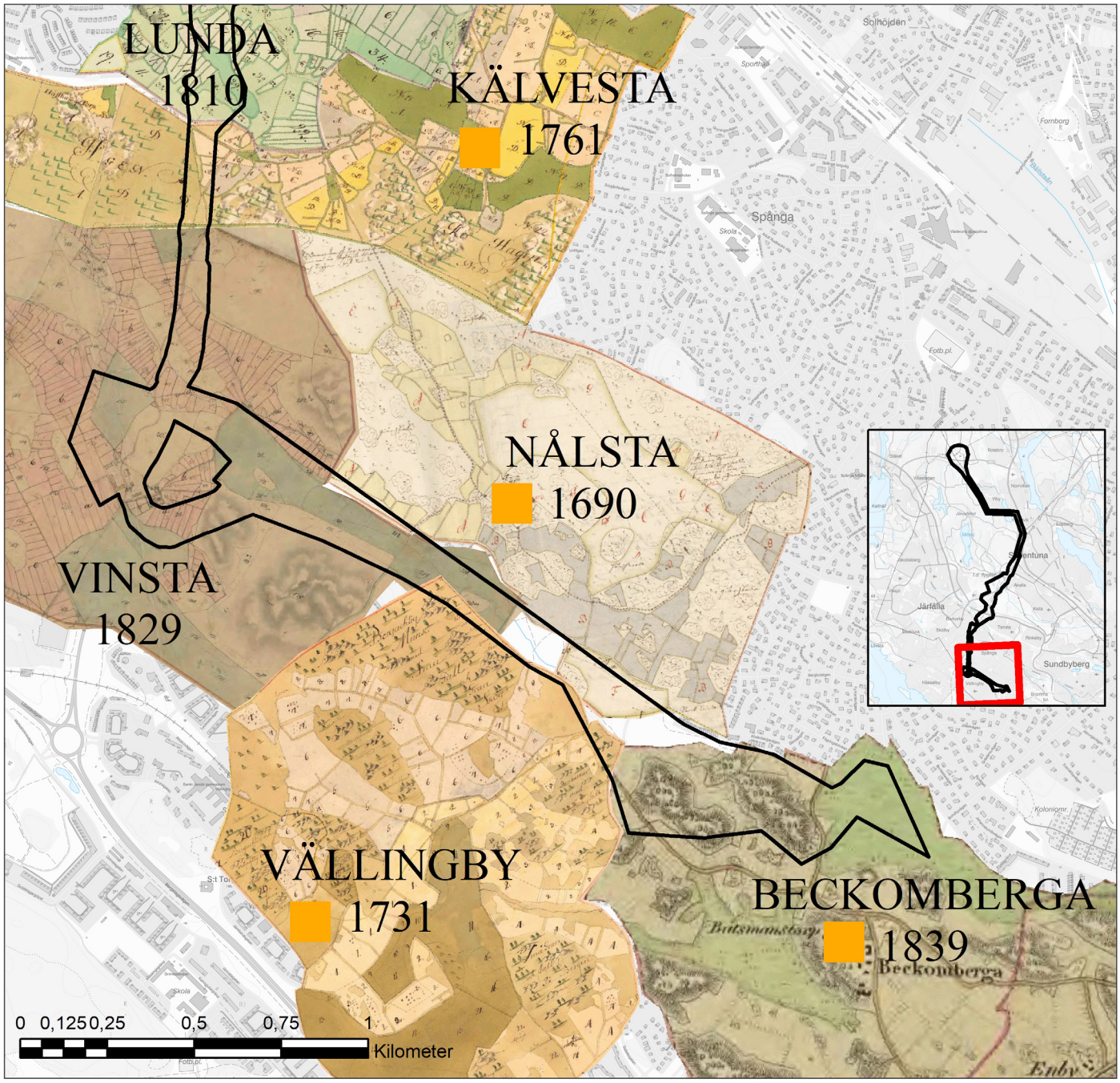

Figur 8. Karta som visar situationen mellan Kälvesta och Beckomberga under 1700-talet genom bevarade historiska kartor. Utredningsområde markerat med svart polygon, Bytomter markerade med orange. Analys: WSP.

RIKSINTRESSEN OCH KOMMUNALA INTRESSEN

Riksintresse för kulturmiljövård

Riksintressen för kulturmiljövården är sammanhängande kulturmiljöer av stor betydelse ur ett nationellt perspektiv. Det är områden som särskilt väl belyser viktiga historiska skeenden. De ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön. Bestämmelser om detta finns i Miljöbalkens kapitel 3.

Utredningsområdet kommer i kontakt med riksintresseområde för kulturmiljövården Vällingby [AB120] och Igelbäckens kulturreservat.

Vällingby [AB 120]

Motivering:
Efterkrigstidens ideala förortsmiljö, uppbyggt som en självförsörjande förort längs tunnelbanan på grundval av idén om den s.k. ABC-strukturen (Arbete-Bostad-Centrum). Förebild för planering, gestaltning och socialt program för bostadsområden i Sverige och internationellt.

Uttryck för riksintresset:
Planeringen med centrumdel med låg bebyggelse och gågator, affärer, service och gemensamma anläggningar och utanför detta en zon med en blandning av höga punkthus och lägre flerbostadshus, som omges av gräsplaner och grönska, samt längst ut områden med radhus- och småhusbebyggelse. Trafikdifferentiering, bestämda gestaltningsidéer. I det sociala programmet ingick tankar om en blandad befolkning och lättillgänglighet, som också skulle skapa en rationell verklighet för arbetande kvinnor. Området byggdes ut under 1950-talet och är ett sammanhållet uttryck för detta årtionde.

Kulturreservat

För att skydda ett värdefullt kulturpräglat landskap kan det skyddas som ett kulturreservat enligt miljöbalken. De områden som valts ut för att skyddas och vårdas som kulturreservat har på skilda sätt präglats av äldre tiders markanvändning och resursutnyttjande. Kulturreservaten är sammansatta landskap där marker, byggnader, anläggningar, spår och lämningar tillsammans utgör värdefulla kulturhistoriska helhetsmiljöer. (miljöbalk (1998:808) 7:9)

Igelbäckens kulturreservat

Igelbäckens kulturreservat beslutades av Stockholms stads kommunfullmäktige 2006 (Utlåtande 2006: RII, Dnr 304-1836/2006). Syftet med reservatet är att för framtiden bevara ett rikt kulturlandskap som har stort värde för friluftslivet samt en nyckelfunktion i den regionala grönstrukturen för Stockholms biologiska mångfald.
Syftet är därmed:
- att området som del av en grön kil ska bevaras och stärkas, med avseende på kvaliteter för kulturlandskap, friluftsliv och biologisk mångfald.
- att det för dagens Stockholm unika kulturlandskap som bildats här under många årtusenden ska bevaras, stärkas och visas för efterkommande generationer.
- att ett stort och viktigt grönområde ska säkras och utvecklas till ett aktivitetsfält för de många människor som bor i närområdet och andra stockholmare, för rekreation, friluftsliv och kulturell upplevelse, naturupplevelser, pedagogik, spontanidrott och socialt umgänge.
- att mosaiken av biotoper och det rika växt- och djurlivet ska bevaras och utvecklas. Särskilt skyddsvärda arter som grönlingen ska skyddas och ges förutsättningar att finnas kvar. Igelbäcken, som är pulsådern i landskapet, ska bevaras och stärkas med avseende på vattenkvalitet, hydrologi och biologiska kvaliteter.

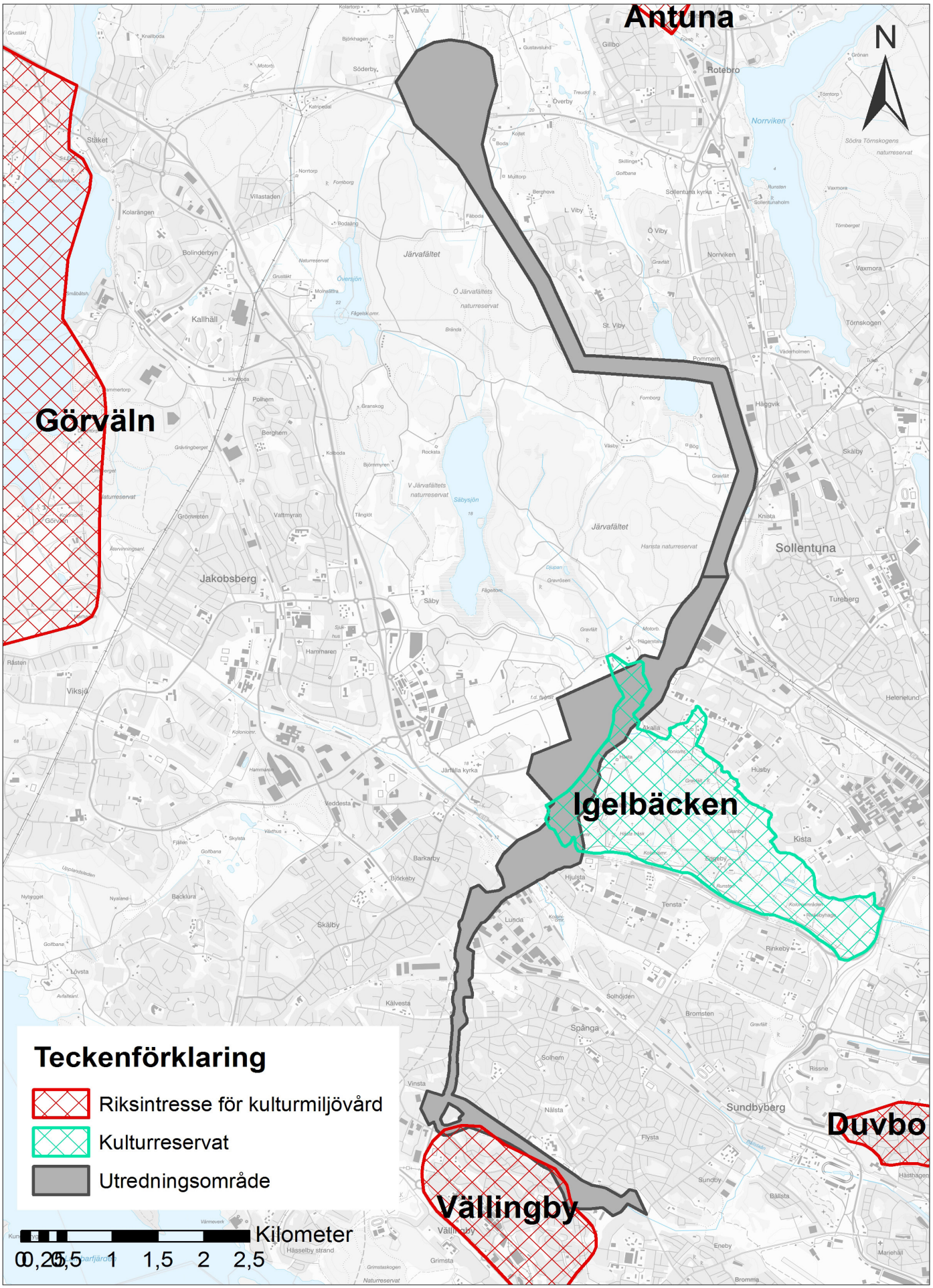

Figur 9. Karta med utredningsområde samt riksintresseområden för kulturmiljövård och kulturreservat.

3

Tidigare arkeologiska undersökningar

Hägnad vid Hästa, WSP20

I de socknar som berörs av utredningen genomfördes inventeringen av fornlämningar för första gången på 1950-tal och andragångsinventeringen satte igång på 1970-tal. Eftersom fornminnesinventeringen täckte in stora arealer per arbetsdag är fornminnesregistret inte heltäckande. Förutom fornminnesinventeringen har en rad andra arkeologiska insatser gjorts inom det aktuella utredningsområdet.

Nedan redogörs kortfattat för tidigare arkeologiska utredningar och undersökningar inom utredningsområdet med början i dess norra del.

Arkeologiska utredningar

1993 utförde IKOS en utredning inom norra delen av området.

2013 genomförde Arkeologikonsult en utredning (och senare en förundersökning) inom fyra områden vid Svartinge. Tre objekt registrerades som övrig kulturhistorisk lämning och två objekt som fornlämning. De objekt som registrerades som fornlämning var dels stensträngar, som hör samman med de tidigare registrerade stensträngarna Sollentuna 358:1, dels ett gravfält med övertorvade stensättningar (Hjulström 2013).

2005 utförde Arkeodok en frivillig utredning i och med förändringar av golfbanan vid Svartinge (Carlsson 2005).

Arkeologikonsult genomförde under 2014 en arkeologisk utredning i två etapper inom delar av fastigheterna Överby 10:1 och 10:2. Utredningen omfattade tre separata områden. Resultatet visade att samtliga ytor var utan indikation på fornlämning (Lindblom 2014).

Arkeologikonsult genomförde 2012 – 2013 en särskild arkeologisk utredning inför ombyggnationen av väg 267 mellan trafikplats Stäket och Rotebro. (Lagerstedt 2012).

1982 gjordes en utredning av delvis samma sträcka som ovan och även en schaktkontroll i och med anläggandet av en huvudvattenledning (Vinberg 1996).

En arkeologisk utredning i samband med planerat naturgasnät som korsade Överby i NV-SÖ riktning utfördes av Riksantikvarieämbetets UV i början av 1990-talet (Syse 1991).

I slutet av 1990-talet utförde Riksantikvarieämbetets UV en arkeologisk utredning i samband med planerad fjärrvärmeledning mellan Upplands Väsby och Akalla (Johansson 1998).

I mitten av 1990-talet genomförde Riksantikvarieämbetets UV en arkeologisk utredning inför breddning av vägen mellan Häggviks och Rotebro trafikplatser. Utredningen konstaterade att vägarbetena kommer att beröra Knista och Kista bytomter och flera andra fornlämningar (Brunstedt 1994).

År 2008 utförde Stockholms läns museum, inom MKB-arbetet (arbetsplaneskedet) för Förbifart Stockholm, ett uppdrag motsvarande en arkeologisk utredning etapp 1 vid Trafikplats Akalla-Trafikplats Häggvik. Flera fornlämningar påträffades (Andersson & Sundström 2008a).

Riksantikvarieämbetets UV genomförde en arkeologisk utredning 1993 inför en planerad väg Häggviksleden, delen mellan Häggviks trafikplats och Frestavägen. Fornlämningsbilden kompletterades med flera fornlämningar (Jakobsson 1993).

2009 utförde Stockholms läns museum en kompletterade arkeologisk utredning inom ramen för projektet Förbifart Stockholm vid Vinsta och Hägerstalund (Andersson 2009).

Under 2010 genomförde Arkeologikonsult en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 i samband med projektet Förbifart Stockholm mellan Lovö på Ekerö och Sollentuna. Flera fornlämningar påträffades under utredningen (Hjulström 2010).

I början på 1990-talet utförde Arkeologikonsult en särskild utredning inför en tänkt exploatering av Östra Barkarby (Elgh & Lekberg 1991).

Kraka kulturmiljö genomförde 2015 en arkeologisk utredning och en avgränsande förundersökning inför utbyggnad av tunnelbanan sträckan Akalla – Barkarby. Utredningen resulterade i två nya fornlämningar (Beckman-Thoor 2015).

År 2008 utförde Stockholms läns museum, inom MKB-arbetet (arbetsplaneskedet) för Förbifart Stockholm, ett uppdrag motsvarande en arkeologisk utredning etapp 1 vid Trafikplats Hjulsta. Inga nya fornlämningar påträffades (Andersson & Sundström 2008b).

År 2012 genomförde Arkeologgruppen AB en särskild arkeologisk utredning inför anläggandet av en provisorisk väg parallellt med Akallalänken i samband med utbyggnaden av Förbifart Stockholm. Utredningsområdet var beläget på Järvafältet, söder om Hästa gård (Ramström & Karlenby 2012).

1990 utförde Arkeologikonsult en särskild arkeologisk utredning för att få begrepp om vilka fornlämningar som skulle beröras av en planerad ledningsdragning. Sökschakten visade att inga fornlämningar låg i ledningssträckningen (Reisborg 1990).

Arkeologikonsult genomförde 2008 en särskild arkeologisk utredning på två platser inom fastigheten Akalla 4:1, en vid Hjulsta och en vid Rinkeby. I norra delen av Hjulsta fanns spår av äldre odling i form av stenröjda ytor och röjningsten. Vid inventeringen av Rinkeby upptäcktes flera fossila åkrar (Hjulström & Bertheau 2008).

År 2008 utförde Stockholms läns museum, inom MKB-arbetet (arbetsplaneskedet) för Förbifart Stockholm, ett uppdrag motsvarande en arkeologisk utredning etapp 1 vid Trafikplats Lunda. Inga nya fornlämningar påträffades (Andersson & Sundström 2008c).

Stockholms läns museum har inom MKB-arbetet (arbetsplaneskedet) för Förbifart Stockholm utfört 2008 ett uppdrag motsvarande en arkeologisk utredning etapp 1 vid Trafikplats Bergslagsplan - Grimstaskogen. Inga nya fornlämningar påträffades (Andersson & Sundström 2008d).

År 2017 genomförde Stockholms läns museum på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholm en arkeologisk utredning vid Vinsta i Spånga socken. Efter genomförd utredning konstaterades att lämningar från förhistorisk och historisk tid finns inom den befintliga utbredningen för fornlämning Spånga 326:1 (Runer 2017).

Arkeologiska undersökningar

Arkeologikonsult har under 2015 utfört en arkeologisk förundersökning längs med väg 267, Rotebroleden, Sollentuna socken. (Lindvall 2016).

Gravfältet vid Knistahammar (L2015:4793) med tillhörande boplatsområde har undersökt i omgångar (Andersson et al. 1994; Edenmo & Äijä 2000)

Ett gravfält (L2014:8173) vid Akalla har delundersökts både på 1930-tal och 1970-tal då ett flertal

gravar togs bort och även boplatslämningar konstaterades. Vid samma tillfälle tycks stensättningen L2014:7822 ha tagits bort (undersökningarna nämnda i Fornsök, rapport ej eftersökt i Antikvarisk topografiska arkivet ATA).

Invid Norrviksvägen framkom vid en schaktningsövervakning boplatslämningar (L2013:911) (äldre undersökning nämnd i Fornsök, rapport ej eftersökt i ATA).

I samband med planeringen av en gång- och cykelväg längs norra sidan av Norrviksvägen delundersökte Stockholms länsmuseum L2016:4961, ett boplatsområde, L2017:9502, L2017:9501 boplats och en stenröjd yta och även del av L2013:1462, boplats, som sedan kom förundersökas vidare av SAU (Wertwein 2004).

Under 2017 förundersökte SAU även den förhistoriska boplatsen L2013:1462 invid Hästa klack (Celin 2018).

År 2016 undersökte SAU boplatsområdet L2012:372 (rapport i manus). Detta område ligger precis intill grav- och boplatsområdet L2014:8169, strax sydväst om Hästa klack, vilket 1971-72 undersökte av Stockholms stadsmuseum (rapport ej eftersökt i ATA).

Strax väst om ovan nämnda område utförde Arkeologgruppen AB 2013 en förundersökning av grav- och boplatsområdet L2013:2385 (Ramström 2013).

2018 genomfördes en arkeologisk förundersökning av SAU inför en planerad vägbyggnation längs Norrviksvägen av boplatsen L2017:9502 och stensättningen L2017:9170 (Celin 2019).

Vid Hjulsta har gravfältet L2014:7839, boplatsen 2014:8151 och hägnadssystemet L2014:8042 både förundersökts och undersökts på senare år i och med arbetet med Förbifart Stockholm. Båda undersökningarna utfördes av Stiftelsen Kulturmiljövård (Harrysson & Vinberg 2016; samt rapport i manus gällande undersökning). Inför förundersökningen karterades området av Arkeologistik AB 2015 (Andersson 2015). Området har även förundersökts i andra delar 2006 (Beronius-Jörpeland 2006). Mitt emot detta större gravfält har även det mindre gravfältet L2013:1433 undersökts av Stiftelsen Kulturmiljövård i och med Förbifart Stockholm (rapport i manus).

Hjulsta bytomt, L2013:972, förundersöktes 2006 av Riksantikvarieämbetets UV (Beronius-Jörpeland 2006) och undersöktes sedan 2007 av Arkeologikonsult (Dardel et al 2007). Även det närliggande gravfältet L2013:1065 i Spånga förundersöktes 2006. (Beronius-Jörpeland 2006).

Breda gamla by/gårdstomt L2014:8307 förundersöktes 2016 av Arkeologikonsult (Bertheau 2018).

2012 utförde Arkeologikonsult en förundersökning/schaktningsövervakning av gravfältet L2014:8224 i och med en kabeldragning (Berger 2012).

1976-77 undersökte Stockholms stadsmuseum Spånga 125:1 och 220:1. Båda numren har efter undersökningen flyttats över till det nya lämningsnumret L2017:16 i Fornsök. Det var grav- och boplatsens västra del, som nu delvis ligger under vägen, som undersöktes och togs bort (Johansson et al 2010).

4

Fältinventering

Del av hägnad, WSP03

RESULTAT

Vid fältinvententeringen påträffades 25 objekt, varav 13 har bedömts som fornlämning, 1 som möjlig fornlämning, 6 som övrig kulturhistorisk lämning och 4 som utredningsobjekt (det vill säga de behöver utredas vidare) samt ett objekt utan antikvarisk status. Två redan registrerade lämningar fick dessutom utökade geometrier. Terrängförhållandena var vid inventeringstillfället i april-maj goda och med bra sikt. Vid kompletterande inventering i juli var sikten något sämre på grund av grönska. Endast enstaka objekt återbesöktes dock under denna period.

Resultaten från fältinventeringen redovisas som objekt från Överby i norr till Beckomberga i söder. Endast objekt inom korridoren redovisas. Texterna nedan kompletterar objektbeskrivningarna längre fram i rapporten i syfte att kunna ge en fylligare beskrivning av både objekten och kringliggande miljö. Delar av korridoren har utretts tidigare, i vissa fall vid flera tillfällen, och delar av området är exploaterat. De ytor där inga nya objekt påträffades redovisas därför inte i kartorna nedan. Kartor finns endast över områden där nya objekt påträffats eller där korrigeringar av lämningar gjorts. Samtliga fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar har registrerats i KMR/Fornsök och fått lämningsnummer som redovisas i tabellerna sid 41 ff.

Karta 1
Området utgörs av skogs- och åkermark. Vid inventeringen påträffades nio objekt, varav fyra utgör fornlämning, två övriga kulturhistoriska lämningar och tre utredningsobjekt.

De fyra fornlämningarna består av två stensträngar (WSP03 och 07), en stensättning (WSP04, se figur 11) samt ett gränsmärke (WSP06). Stensträngen (WSP03) kan vara en fortsättning på den tidigare kända stensträngen L2013:7770. WSP06 utgör ett gränsröse som återfinns på en karta från 1730. Idag finns där ingen gräns varför gränsmärket utgör fornlämning.

Figur 10. Stensättningen WSP04..

De tre utredningsobjekten utgörs av boplatslägen (WSP02, 08, 26). WSP02 och 08 ligger i hag- respektive åkermark. Närheten till stensträngar och gravar gör att de båda ytorna utgör goda boplatslägen. Markslaget av lera och postglacial lera är även gynnsamt för boplatser från framförallt järnålder. Områdets norra del har ingått i en tidigare utredning för Svenska kraftnät vilken utfördes under 2018 av WSP. Vid denna utredning påträffades ett större boplatsläge som delvis berörs av nuvarande korridor. WSP26 (se karta 1) utgör del av detta tidigare utpekade läge, men endast den del som faller inom korridoren är markerat på kartan.

De övriga kulturhistoriska lämningarna utgörs av en historisk husgrund (WSP05) och ett röjningsröse (WSP01). WSP05 är en något osäker husgrund. Objektet ligger på ett mindre impediment i åkermark och ovanpå den har det dumpats sten i sen tid. Gården Boda ligger i närheten så detta eventuella hus skulle kunna ha hört till gården. WSP01 ligger i närheten sedan tidigare registrerad fossil åkermark (L2013:9273) och dessa lämningar kan ha ett samband.

Karta 2
Området utgörs av åker- och skogsmark.
Inom området påträffades åtta objekt varav tre utgör fornlämning, en möjlig fornlämning, tre övrig kulturhistorisk lämning och ett utredningsobjekt. Området har delvis utretts tidigare vid den ovan nämnda utredningen för naturgasnät.

De tre fornlämningarna utgörs av WSP 14, 15 och 16. WSP14 är en lägenhetsbebyggelse, det vill säga en torplämning bestående av en husgrund samt en jordkällargrund. Torpet dyker upp i kartmaterialet först 1851 med namnet Pettersberg men finns i husförhörslängderna mellan 1826-1831 vilket gör att det bör bedömas som fornlämning.

WSP 15 är en stensträng som löper längs med kanten av en mindre höjdrygg. I närheten finns WSP16 som är en stensättning av äldre järnålderstyp.

WSP09 (figur 12-13) utgör en möjlig fornlämning efter lägenhetsbebyggelse. Inprickat område innehåller en källargrund samt del av en möjlig husgrund. Den möjliga husgrunden är osäker och behöver utredas vidare för att antikvarisk status ska kunna fastställas för hela området då det idag är oklart vilken verksamhet lämningarna representerar. Inom området finns även ett röjningsröse av äldre typ, som tills viss del är övertorvat och har inslag av tegel.

WSP11 är ett utredningsobjekt som utgörs av ett lämpligt boplatsläge i åkermark. Vid inventeringen sågs enstaka inslag av skärvig sten vilket är boplatsindikerande. Markslaget utgörs postglacial lera. I närheten finns ett flertal stensättningar och stensträngar, framförallt öst om objektet.

De övriga kulturhistoriska lämningarna utgörs av historiska husgrunder (WSP10, 13) och ett område med militära anläggningar (WSP12). WSP10 utgörs av två historiska husgrunder. Inom området, som

Figur 11. Del av eventuell husgrund inom WSP09.

Figur 12. Källargrunden inom WSP09.

utgörs av ett större impediment i åkermark, finns två relativt otydliga husgrunder. Antingen är de skadade eller så utgör de rester efter enklare byggnader som eventuellt ej haft syll åt samtliga håll. Inom området finns även röjda ytor. Det kan finnas ett funktionellt samband mellan WSP09 och WSP10. Eventuellt skulle de två objekten kunna utgöra en

bebyggelseenhet som ej finns med i kartmaterialet vilket kan peka på en ansenlig ålder eller kortvarig brukningstid.

WSP13 utgörs av en relativt otydlig husgrund med endast två syllar, vilka är i vinkel med varandra. Båda är mycket kraftiga. Avsaknad av syllar i övriga delar gör att objektet bör utredas vidare för att fastställa antikvarisk status. I området finns flera lämningar av militär karaktär (t.ex. WSP12) och det kan finnas ett samband, alternativt har lämningen blivit skadad av den militära aktiviteten. Husgrunden finns ej med på någon karta.

WSP12 är ett område med vad som troligen utgör militära anläggningar. Inom en yta av cirka 80x70 meter påträffades sex runda, nedgrävda anläggningar. De var ca 10 meter i diameter, med ett inre rum på ca 6,5 m i diameter och med en enkel uppkastad vall, ca 2 m bred, runt om. Vallen är skapad av det uppgrävda materialet. Funktionen är något svårtolkad men det skulle eventuellt kunna röra sig om nedgrävningar som skapats för militärtält i syfte att hålla värme inne. Exempel på detta går att se på Försvarsmaktens hemsida.

Karta 3
Området löper över en bergsrygg och utgörs till viss del av ledningsgatan samt av skogsmark. Inom delar av ledningsgatan hade stora mängder röjd sly lämnats kvar varför besiktningsförhållandena bitvis var dåliga. Inom området påträffades två fornlämningar, bestående av en stensättning (WSP19) och en lägenhetsbebyggelse (WSP18), samt en övrig kulturhistorisk lämning i form av en stensättningsliknande lämning (WSP17).

Figur 13. 1812 års karta med Lapptorpet samt punkten WSP22 utsatt. Utanför utredningsområdet i syd ses lämningen efter Wäsby båtmanstorp som är registrerad i Fornsök som L2013:7452.

Lägenhetsbebyggelsen (WSP18) utgörs av en husgrund, som återfinns i kartmaterialet från 1810 och 1812 som torpet Lapptorp. Namnet förekommer även i husförhörslängderna. Husgrunden var kraftigt överväxt varför det var svårt att avgöra exakt utsträckning. Det är möjligt att en del av de uppfattade syllstenarna även utgör del av en terrasskant. Direkt väst om husgrunden finns antydan till mindre åkerytor. På kartorna är torpet inte utsatt med någon byggnadssymbol, men nämns tillsammans med åkrar och äng i kartans textdel på 1812 års karta (Akt 01-SOE28).

Fornlämning WSP19 är en mindre stensättning belägen i ett fint krönläge med utsikt över sjön Ravalen. Lämningen är lik den redan registrerade stensättningen L2015:4710 som är belägen ca 1300 meter nordväst om WSP19 och som även den ligger i ett liknande krönläge (se karta 3).
WSP17 är en stensättningsliknande lämning belägen i skogsmark. Stenpackningen är gles och i östra delen finns en grop. Lämningen är troligen naturlig men har eventuellt använts av militären.

Karta 4
Inom området finns flera fornlämningar registrerade sedan tidigare, bland annat gravfältet L2015:4793. Inom området påträffades inga nya objekt, men det visade sig att en större röseliknande stensättning hamnat utanför befintlig gräns för gravfältet L2015:4793. Stensättningen mättes därför in med precisions-GPS för att kunna korrigera gravfältets begränsning. Ny gräns för gravfältet föreslås i karta 4. Det är mycket osannolikt att stensättningen inte skulle vara känd sedan tidigare då den är tydlig och välbyggd.

Figur 14. Röjd sly försvårade sikten där korridoren viker av sydvästr om Viby.

Karta 5
Området har omfattats av flera arkeologiska åtgärder. Framförallt i och med Förbifart Stockholm, men även tidigare i och med bygget av Akallalänken. I området påträffades vid inventeringen tre objekt, varav en fornlämning (WSP21), en övrig kulturhistorisk lämning (WSP20) och ett objekt med ingen antikvarisk status (WSP22).

WSP20 utgör en del av den redan kända hägnaden (stenmur) L2013:2403. Hägnaden påträffades vid en inventering 2001-02 och överensstämmer med sträckningen för en tvåsädeshägnad från början av 1800-talet som delade Hägerstalunds åkermark i ett östligt och ett sydligt åkergärde. Det visade sig att muren har en fortsättning dels åt NV, ca 30 meter, där den gör en sväng mot SV, ca 35 meter. Den har även en fortsättning i den SÖ änden där den nypåträffade delen fortsätter ned för höjden mot NV. Murens geometrier har korrigerats i KMR/Fornsök. Muren utgör en övrig kulturhistorisk lämning.

Inom samma skogsområde påträffades även WSP21, en stensträng. Stensträngen löper i närheten av äldre åkermark och har en äldre karaktär med nedsjunkna stenar och ingående naturliga block. Stensträngen bedöms vara fornlämning.

Inom området påträffades även WSP22, ett gränsmärke. Märket är av äldre typ med en hjärtsten och eventuellt en visarsten. Då märket står i befintlig sockengräns registreras det ej i Fornsök.

Karta 6
Inom området påträffades tre stensättningar (WSP23, 24, 25) som samtliga utgör fornlämning. Sedan tidigare fanns röset L2013:1535 registrerat på toppen av den höjd i vars sluttning stensättningarna är belägna. Stensättningarna är av äldre järnålderstyp, varav en (WSP25) är röseliknande (figur 16). I området kan det finnas fler gravar som ej är synliga ovan mark. Förhållandena var vid inventeringstillfället goda och utan grönska.

Figur 15. Den ny påträffad stensättningen WSP25 från syd.

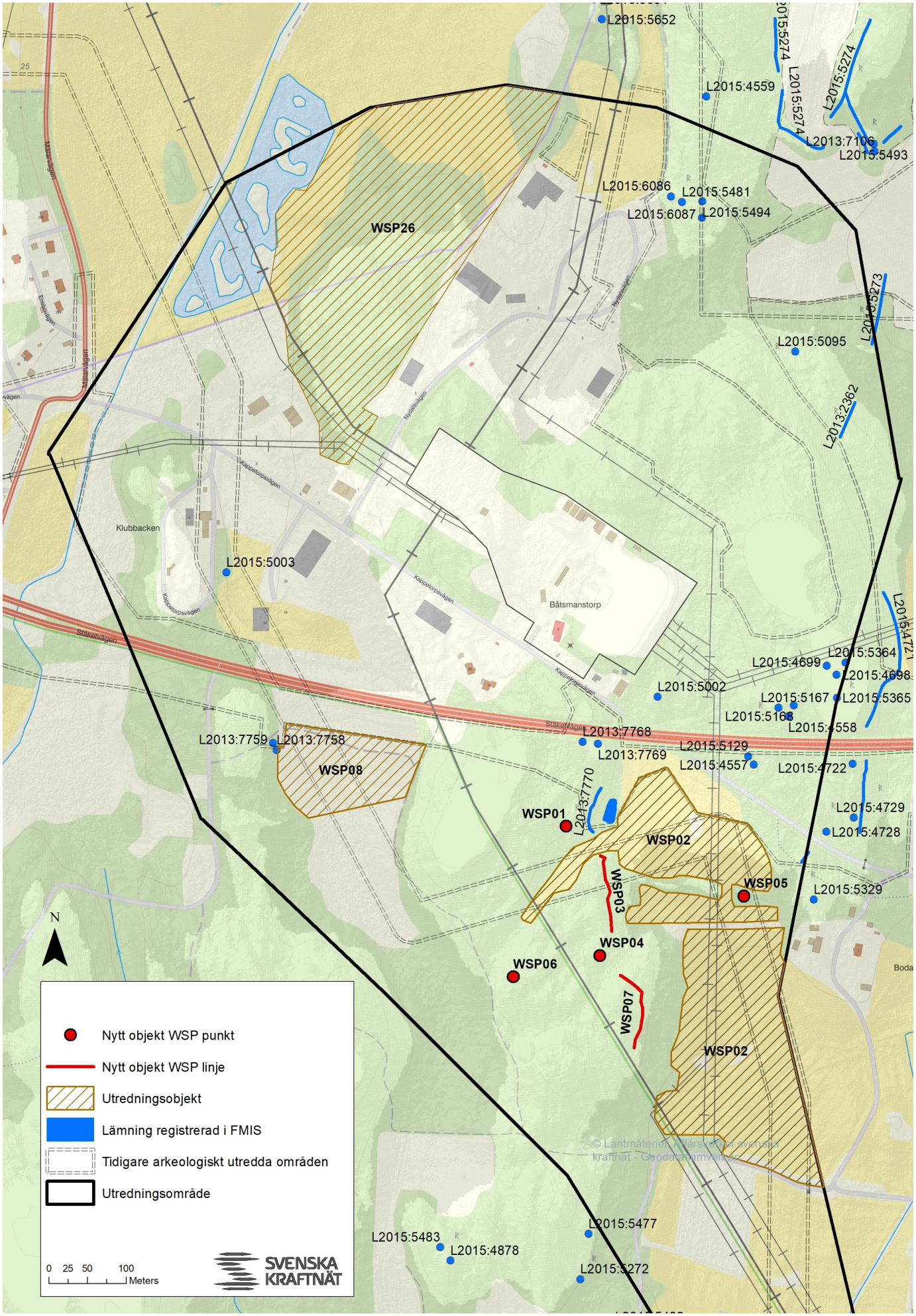
L2015:5652
L2015:4559
L2015:5274
L2015:5274
L2015:5274
L2013:7106
L2015:5493
L2015:6086
L2015:5481
L2015:6087
L2015:5494
WSP26
L2015:5273
L2015:5095
L2013:2362
Klubbacken
L2015:5003
Båtsmanstorp
L2015:4721
L2015:5364
L2015:4699
L2015:4698
L2015:5002
L2015:5167
L2015:5365
L2015:5168
L2015:5558
L2013:7759
L2013:7758
L2013:7768
L2013:7769
L2015:5129
L2015:4557
L2015:4722
WSP08
L2013:7770
WSP01
L2015:4729
L2015:4728
WSP02
WSP03
WSP05
L2015:5329
WSP04
WSP06
WSP07
WSP02
L2015:5477
L2015:5483
L2015:4878
L2015:5272
N
Nytt objekt WSP punkt
Nytt objekt WSP linje
Utredningsobjekt
Lämning registrerad i FMIS
Tidigare arkeologiskt utredda områden
Utredningsområde
0 25 50 100
Meters
SVENSKA KRAFTNÄT

Objekt-nummer	Lämningstyp	Antikvarisk status	Kommentar
WSP26	Boplatsläge	Utredningsob-jekt	Boplatsläge, inom korridoren ca 460 x 250 m (NNÖ-SSV). Fortsätter även utanför korridoren. Åker samt skogsmark. Jordart av glacial lera samt morän. Ca 20-40 möh.
WSP01	Röjningsröse	Övrig kulturhis-torisk lämning	Röjningsröse, runt, ca 3 m i diameter, intill 0,3 m högt. Kraftigt övermossat med i ytan 0,2-0,4 m stora stenar. Beläget på avsats i skogsmark.
WSP02	Boplatsläge	Utredningsob-jekt	Boplatsläge, ca 500 x 250 m (i stort N-S). Delat av väg. Jordart av glacial och postglacial lera. Belägen i flack åkermark. Ca 30 m.ö.h.
WSP03	Hägnad	Fornlämning	Stensträng, ca 100 meter lång, ca 1-2 m bred och 0,3-0,6 m hög. I stort sett N-S riktning. Delvis flerradig. Enskiktad med 0,4-1,2 m stora stenar. Löper längs med avsats i östsluttning. I stensträngen ingår moränblock samt i syd avslutas den mot flyttblock.Det är möjligt att denna har hängt samman med den i norr tidigare kända stensträngen (L2013:7770).
WSP04	Stensättning	Fornlämning	Stensättning, röseliknande, rund, ca 7 m i diameter, ca 0,4 m hög. Övermossad med talrika stenar i ytan. Stenstorlek ngt ojämn men främst 0,2-0,4 m stora. Anknyter till större block. Belägen på höjdavsats i skogsmark.
WSP05	Husgrund?, histo-risk tid	Övrig kulturhis-torisk lämning	Möjlig husgrund. Svag antydan till en stensyll i syd. Möjligt spisröse i mitten, ca 8 x 5 stort. Belamrad med sentida stenar varför status inte går att avgöra utan markingrepp. Ligger nära Boda som är känt sedan 1600-tal i kartmaterialet och skulle kunna utgöra en byggnad kopplad till denna gård.
WSP06	Gränsmärke	Fornlämning	Gränsmärke, kvadratiskt, ca 2 x 2 m, 0,25 m högt bestående av ca 0,3-0,55 m stora stenar. En cirka 0,5 m stor sten i NV vilken kan ha varit rest. Övermossat. Står ej i befintlig gräns.
WSP07	Hägnad	Fornlämning	Stensträng, ca 105 m lång, ca 1-1,5 m bred, ca 0,25-0,4 m hög. Främst enradig. NÖ riktning men böjer av mot väst ungefär mitt på. Belägen i svag östsluttning i skogsmark
WSP08	Boplatsläge	Utredningsob-jekt	Boplatsläge, ca 170x110 m (NNV-SSÖ). Jordart av postglacial lera. Flack hagmark. Något skyddat läge mellan höjder i öst och väst.

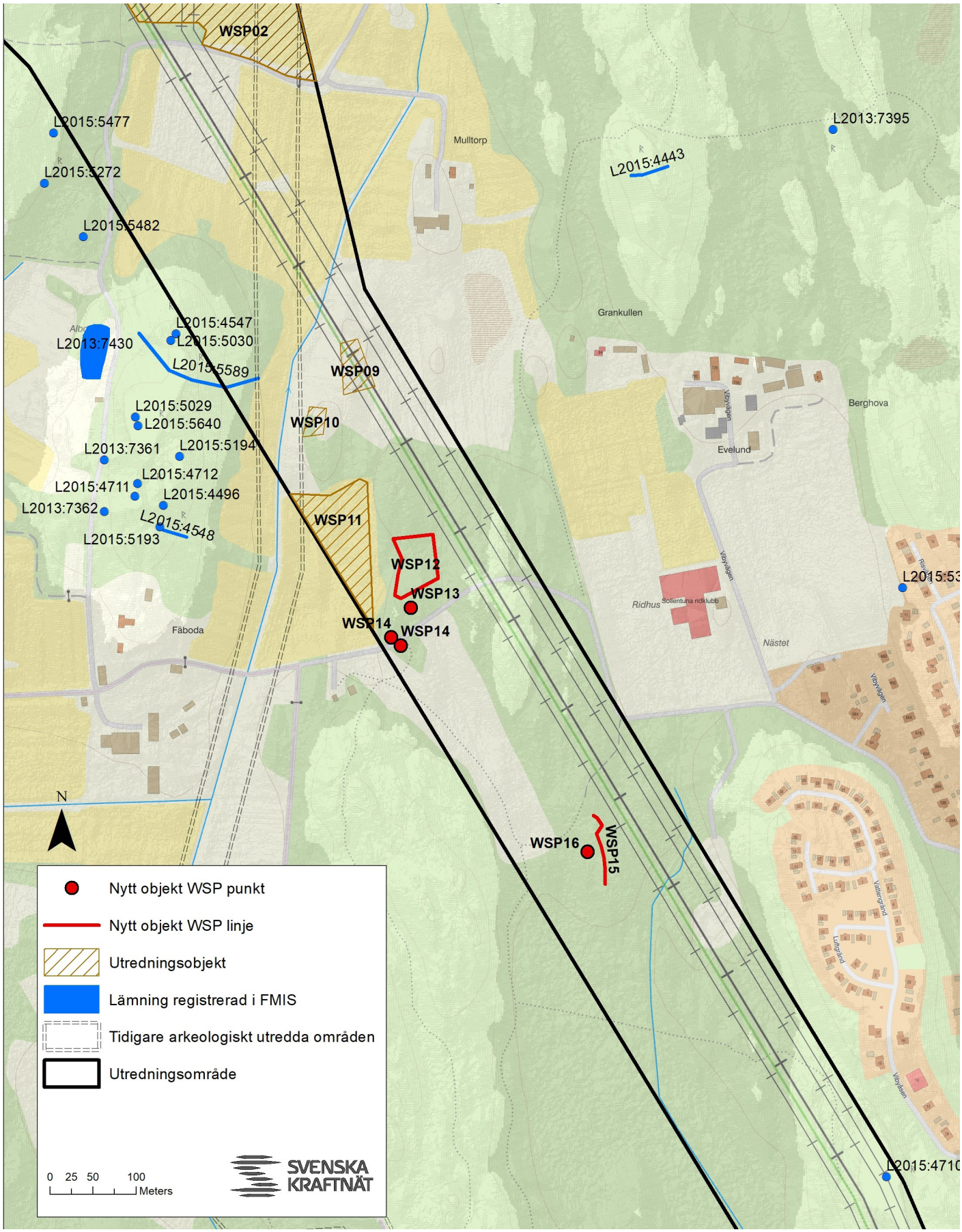
WSP02
L2015:5477
L2015:5272
L2015:5482
Mulltorp
L2015:4443
L2013:7395
Grankullen
L2015:4547
L2015:5030
L2013:7430
L2015:5589
WSP09
L2015:5029
L2015:5640
WSP10
L2013:7361
L2015:5194
L2015:4712
L2015:4711
L2015:4496
L2013:7362
L2015:4548
L2015:5193
WSP11
WSP12
WSP13
WSP14
WSP14
Fäboda
Berghova
Evelund
Ridhus
Sollentuna ridklubb
Nästet
WSP16
WSP15
N
Nytt objekt WSP punkt
Nytt objekt WSP linje
Utredningsobjekt
Lämning registrerad i FMIS
Tidigare arkeologiskt utredda områden
Utredningsområde
0 25 50 100
Meters
SVENSKA KRAFTNÄT

Karta 2

Objekt-num-mer	Läm-ningstyp	Antikva-risk status	Kommentar
WSP09	Lägenhets-bebyggelse	Möjlig forn-lämning	Eventuell lägenhetsbebyggelse, ca 60x25 m (NNÖ-SSV) stort område innehållande en källargrund samt ytterligare två möjliga husgrunder. De två osäkra behöver undersökas vidare för att fastställa status. Källargrunden är ca 7 x 5 m, NÖ-SV, bestående av nedgrävd kallmurad källare, ca 0,75-1 m djup, öppning mot V. Utrasad sten runt om och en vallliknande förhöjning i östra delen. Beväxt med nypon. Ca 10 m SV om denna är en anläggning, idag täckt av röjningssten, men med fyllning av jord med inslag av tegel. Idag närmast oval, ca 7x4 m (NV-SÖ). Det som framstår som fyllning idag kan vara ett spisröse. Även de större stenarna i botten pekar på annan funktion än röjningsröse. I mitten ett yngre gränsrör. Ca 50 m N om denna en anläggning finns en närmast kvadratisk anläggning, ca 3x3 m. Anlagd på berghäll och uppbyggd av ca 0,25-0,6 m stora stenar. Öppning mot Ö. Bör ha varit del av en större struktur. Funktionellt samband kan finnas mellan dessa lämningar och WSP10.
WSP10	Husgrund, historisk tid	Övrig kul-turhistorisk lämning	Inom ett ca 30x30 m stort område (NNÖ-SSV) finns två eventuella husgrunder. Husgrund längst i S ca 8x5 m (N-S) med syllkant mot SV, ca 0,4-0,7 m stora stenar, delvis i två varv, intill 0,4 m hög. Mot Ö finns antydan till syll. Syllarna är väl nedsjunkna. Belamrad med större recenta block. Direkt norr om denna finns husgrund, ca 8x5 m (N-S), med N syll mot SV, ca 0,3-0,45 m stora stenar, enkel syll, intill 0,2 m hög. Byggd mot berghäll som även ingår i byggnaden. Kan vara enklare byggnader, ev med funktionellt samband till WSP09.
WSP11	Boplatsläge	Utrednings-objekt	Boplatsläge, mellan 10-80 m långt och 10-20 m brett (N-S). Ca 20 m.öh. Flack åkermark. Enstaka inslag av skärvig sten.
WSP12	Område med militära anläggning-ar	Övrig kul-turhistorisk lämning	Inom ett ca 80x70 m stort område (N-S) förekommer sex runda anläggningar med omgivande vall och nedgrävd central yta, ca 10 m i diameter, varav vall ca 2 m bred, och ca 0,4 m höga. Kolbottenliknande men vid provstick i både vallar och botten framkom inget kol. Utgör troligen anläggningar för militärtält. Moderna exempel på liknande strukturer finns.
WSP13	Husgrund, historisk tid	Övrig kul-turhistorisk lämning	Eventuell husgrund, bestående av två syllar i V samt i N. Syllstenar av ca 0,25-0,5 m stora stenar. Båda syllarna är mycket breda, ca 2 m, och 0,4 m höga. Bredden kan bero på sten som rasat ut. Avsaknad av syllar i S och Ö samt syllarnas bredd gör att objektet bör utredas vidare för fastställa lämningstyp och antikvarisk status. Kraftigt övermossad.
WSP14	Lägenhets-bebyggelse	Fornlämning	Lägenhetsbebyggelse bestående av en husgrund samt en grund för jordkällare separerade av mindre grusväg. Förekommer på kartor 1851 under namnet Pettersberg, samt i husförhörslängder ned till 1826. Husgrund, ca 8x5 m (Ö-V), ca 0,4 m hög med tydliga syllar i Ö o V, bestående av ca 0,2-0,5 m stora stenar. Spisröse centralt, ca 3x3 m, 0,2 m högt. Tegel i ytan. I V en nedgrävd del, ca 3,5x2 m (N-S). I NÖ hörnet en sentida grop. Direkt N om husgrunden stor syrenbuske. Ca 10 m N om husgrunden finns en jordkällargrund, ca 4x5 m (N-S), 1,2 m djup. Antydan till vall runt om, ca 0,2 m hög. Stenstorlek ca 0,25-0,4 m. Bevuxen med sälg, björk och sly.

Objekt-nummer	Lämningstyp	Antikvarisk status	Kommentar
WSP15	Hägnad	Fornlämning	Stensträng, ca 85 m lång, upp till 1 m bred, främst enradig. Stenar upptill 0,4-0,6 m stora, ca 0,3 m hög. Löper N-S i ca 60 meter för att sedan svänga av mot NÖ och sedan NV. Skogsmark
WSP16	Stensättning	Fornlämning	Stensättning, rund ca 5 m i diameter, 0,3 m hög. Stenstorlek ca 0,3-0,7. Övermossad med talrika stenar i ytan. Otydlig avgränsning mot S. Läget samt avsaknad av sten i närheten talar för grav trots något oklar avgränsning. Belägen i skogsmark.

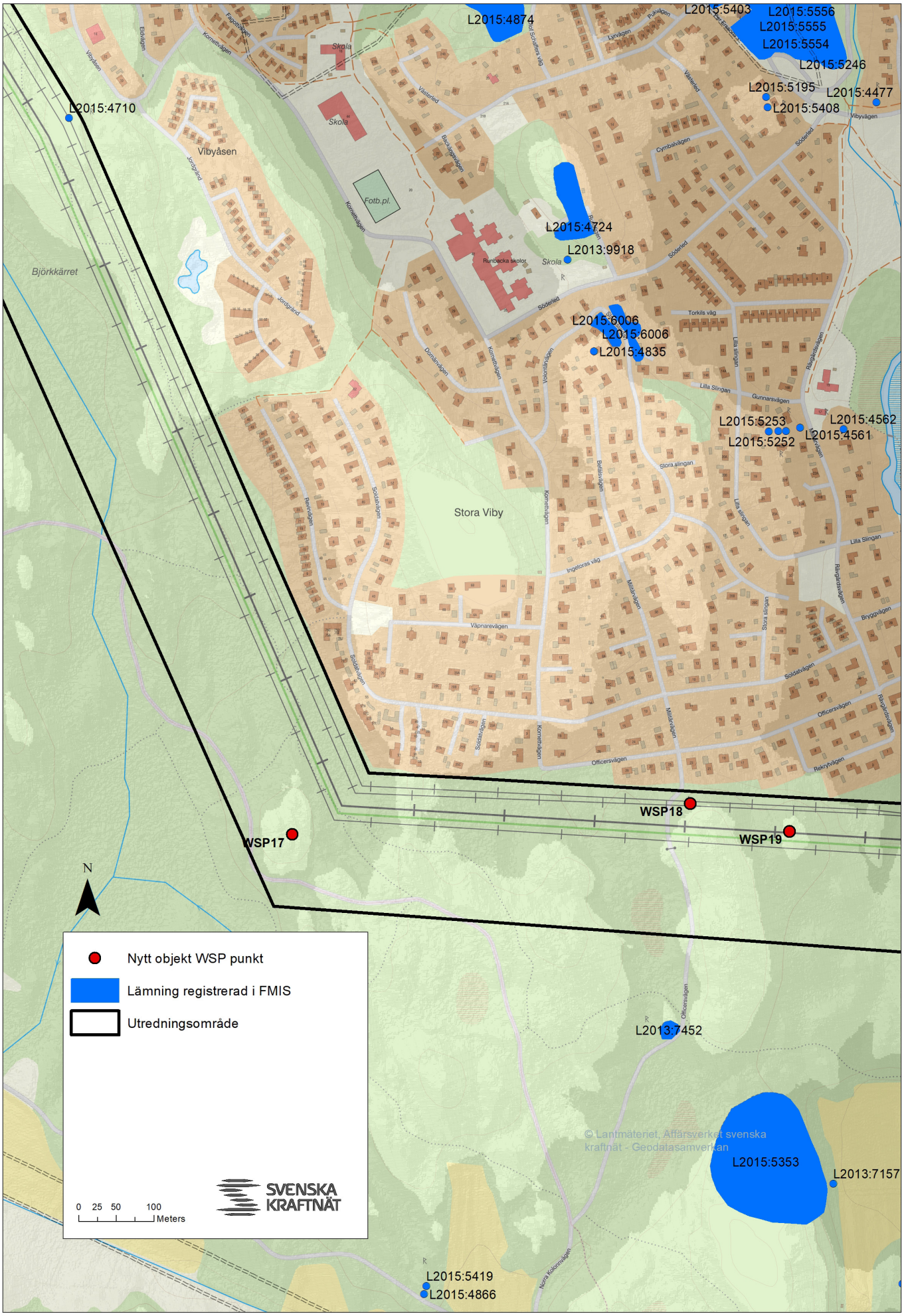
L2015:4874
L2015:5403
L2015:5556
L2015:5555
L2015:5554
L2015:5246
L2015:5195
L2015:4477
L2015:5408
L2015:4710
L2015:4724
L2013:9918
L2015:6006
L2015:6006
L2015:4835
L2015:5253
L2015:4562
L2015:5252
L2015:4561
Vibyåsen
Björkkärret
Skola
Skola
Skola
Fotb.pl.
Rumbacka skolor
Stora Viby
WSP18
WSP19
WSP17
N
Nytt objekt WSP punkt
Lämning registrerad i FMIS
Utredningsområde
0 25 50 100
Meters
SVENSKA KRAFTNÄT
L2013:7452
© Lantmäteriet, Affärsverket svenska kraftnät - Geodatasamverkan
L2015:5353
L2013:7157
L2015:5419
L2015:4866

Karta 3

Objekt-nummer	Lämningstyp	Antikvarisk status	Kommentar
WSP17	Fornlämningsliknande lämning	Övrig kulturhis-torisk lämning	Stensättningsliknande lämning, rund ca 5x5 m, ca 0,25 m hög. Gles stenpackning av 0,4-0,7 m stora stenar, rektangulär grop i Ö. Gropen är 0,9x1 m. Antydan till stenpackning vid stick. Eventuellt militär anläggning.
WSP18	Lägenhetsbebyggelse	Fornlämning	Lägenhetsbebyggelse efter torpet Lapptorp som återfinns på kartor 1810 och 1812 samt i husförhörslängder. Lämningen består av en husgrund, ca 12x8 m (NÖ-SV), ca 0,35 m hög. I SÖ hörnet ett spisfundament. Syllar mot SV, NV och NÖ av ca 0,3-0,8 m stora stenar. Belamrad med ris samt kraftigt överväxt vilket försvårade inventeringsförhållandena avsevärt. Syllstenar kan eventuellt utgöra terrasseringskant.
WSP19	Stensättning	Fornlämning	Stensättning, ca 3,5 m i diameter, ca 0,2 m hög, uppstickande stenar i ytan, ca 0,2-0,4 m stora. Vid stick känns fler stenar. Kraftigt övermossad. På höjd med god utsikt över sjön Ravalen.

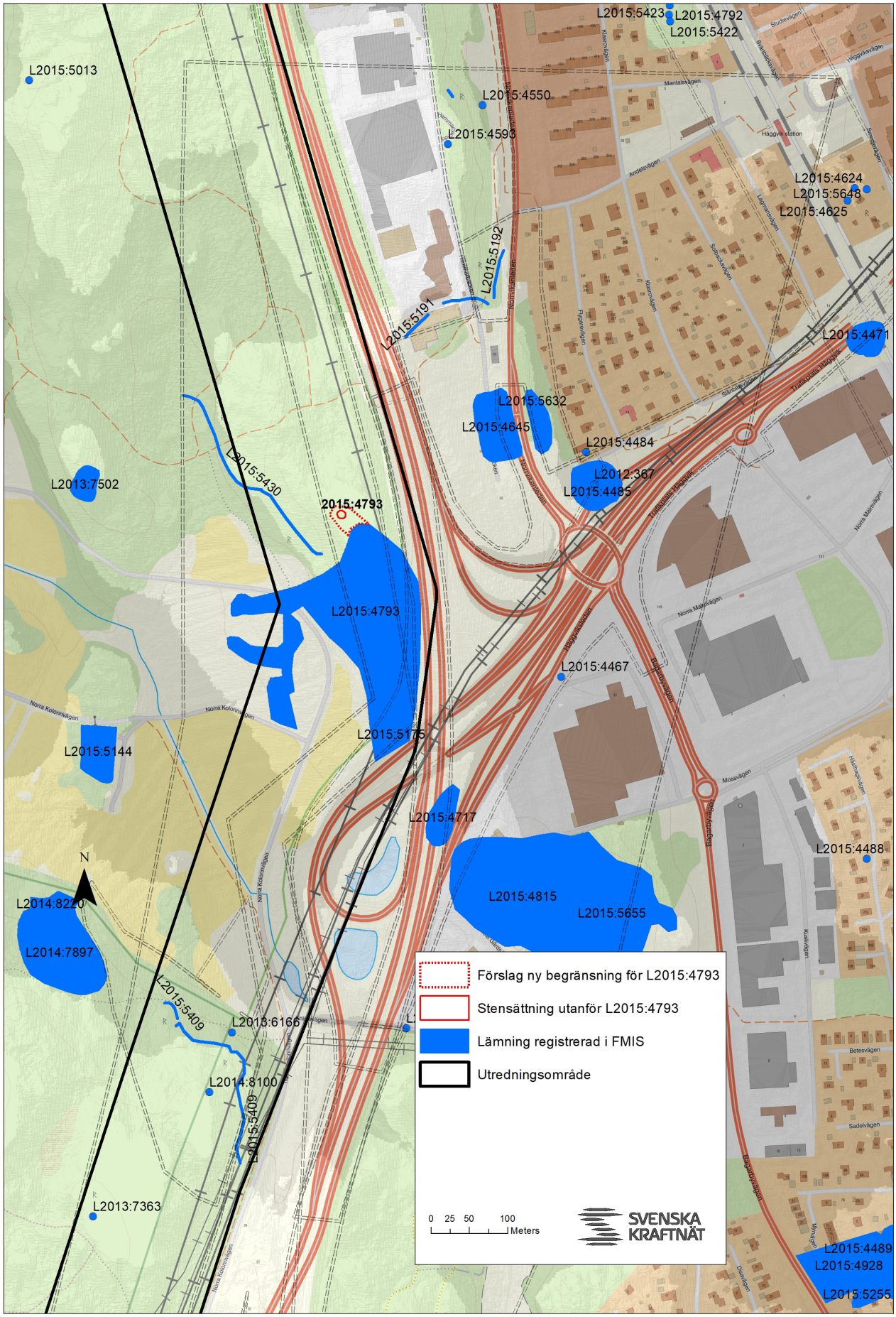
L2015:5423
L2015:4792
L2015:5422
L2015:5013
L2015:4550
L2015:4593
L2015:4624
L2015:5648
L2015:4625
L2015:5192
L2015:5191
L2015:4471
L2015:5632
L2015:4645
L2015:4484
L2012:367
L2015:4485
L2015:5430
L2013:7502
2015:4793
L2015:4793
L2015:4467
L2015:5144
L2015:5175
L2015:4717
L2015:4488
L2015:4815
L2015:5655
L2014:8220
L2014:7897
L2015:5409
L2013:6166
L2014:8100
L2015:5409
L2013:7363
L2015:4489
L2015:4928
L2015:5255
N
Förslag ny begränsning för L2015:4793
Stensättning utanför L2015:4793
Lämning registrerad i FMIS
Utredningsområde
0 25 50 100
Meters
SVENSKA KRAFTNÄT

Karta 4

Objekt-nummer	Lämningstyp	Antikvarisk status	Kommentar
L2015:4793	Gravfält	Fornlämning	En stensättning ligger idag utanför gravfältet vilket troligen beror på en felinmätning. Röd streckad linje är därför förslag på ny begränsning för L2015:4793. Stensättningen är ca 11 m i diameter, ca 0,4-05 m hög, röseliknande med flertal stenar i ytan, stenstorlek 0,2-0,5 m.

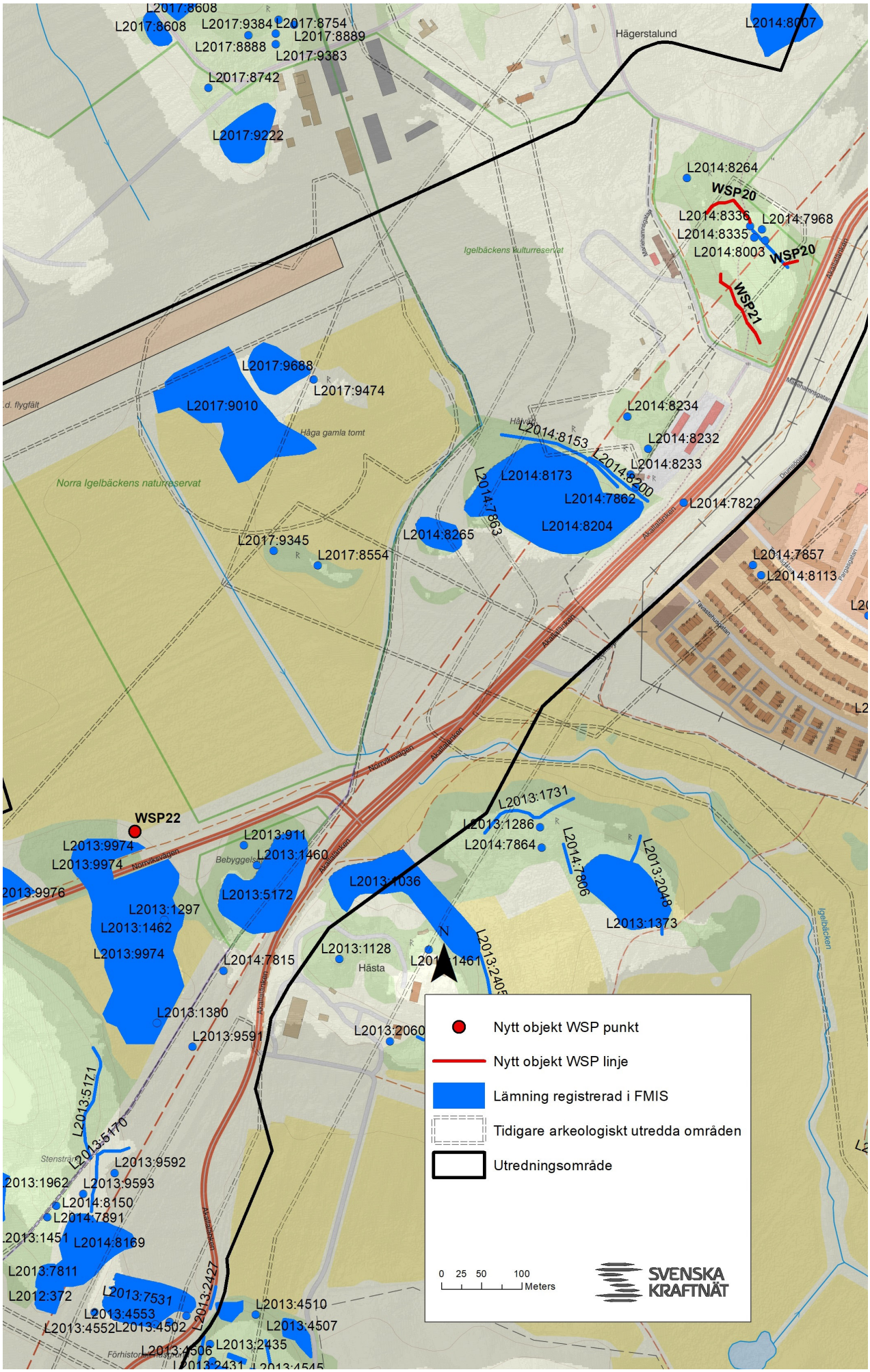
Hägerstalund
Igelbäckens kulturreservat
Norra Igelbäckens naturreservat
Håga gamla tomt
Norrviksvägen
Hästa
Igelbäcken
WSP20
WSP21
WSP22
Nytt objekt WSP punkt
Nytt objekt WSP linje
Lämning registrerad i FMIS
Tidigare arkeologiskt utredda områden
Utredningsområde
0 25 50 100 Meters
SVENSKA KRAFTNÄT

Karta 5

Objekt-nummer	Lämningstyp	Antikvarisk status	Kommentar
WSP20/L2013:2403	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Sedan tidigare finns hägnaden L2013:2403 registrerad i Fornsök. Denna utgörs av en stenmur. Vid inventeringen upptäcktes att murens S ände har en förlängning mot NÖ, ca 15 m lång. Dess NV ände har en förlängning med ca 35 m mot NV, med en böj mot V. Beskrivningen stämmer i övrigt med vad som är angett i Fornsök.
WSP21	Hägnad	Fornlämning	Hägnad i form av stensträng, ca 95 m lång (NV-SÖ), ca 1,5 m bred, Stenstorlek ca 0,35-0,8 m, med inslag av större naturliga block i framförallt den NV delen. I SÖ delen är stensträngen störd av ett skyttevärn.
WSP22	Gränsmärke	Gränsmärke i befintlig gräns dvs ingen antikvarisk status, Registreras ej i Fornsök.	Gränsmärke i aktiv sockengräns. Märket är dock av äldre typ med hjärtsten. Bas av kantigt stenmaterial, ca 0,2-0,5 m stora. Basen är idag ca 2x4 m men ser utbyggd ut. Storlek från början kan ha varit ca 2x2,5 m. Hjärtsten ca 0,5 m hög i N. Eventuell visarsten mot SV, 0,3 m hög. Troligen har en del röjningssten lagts på.

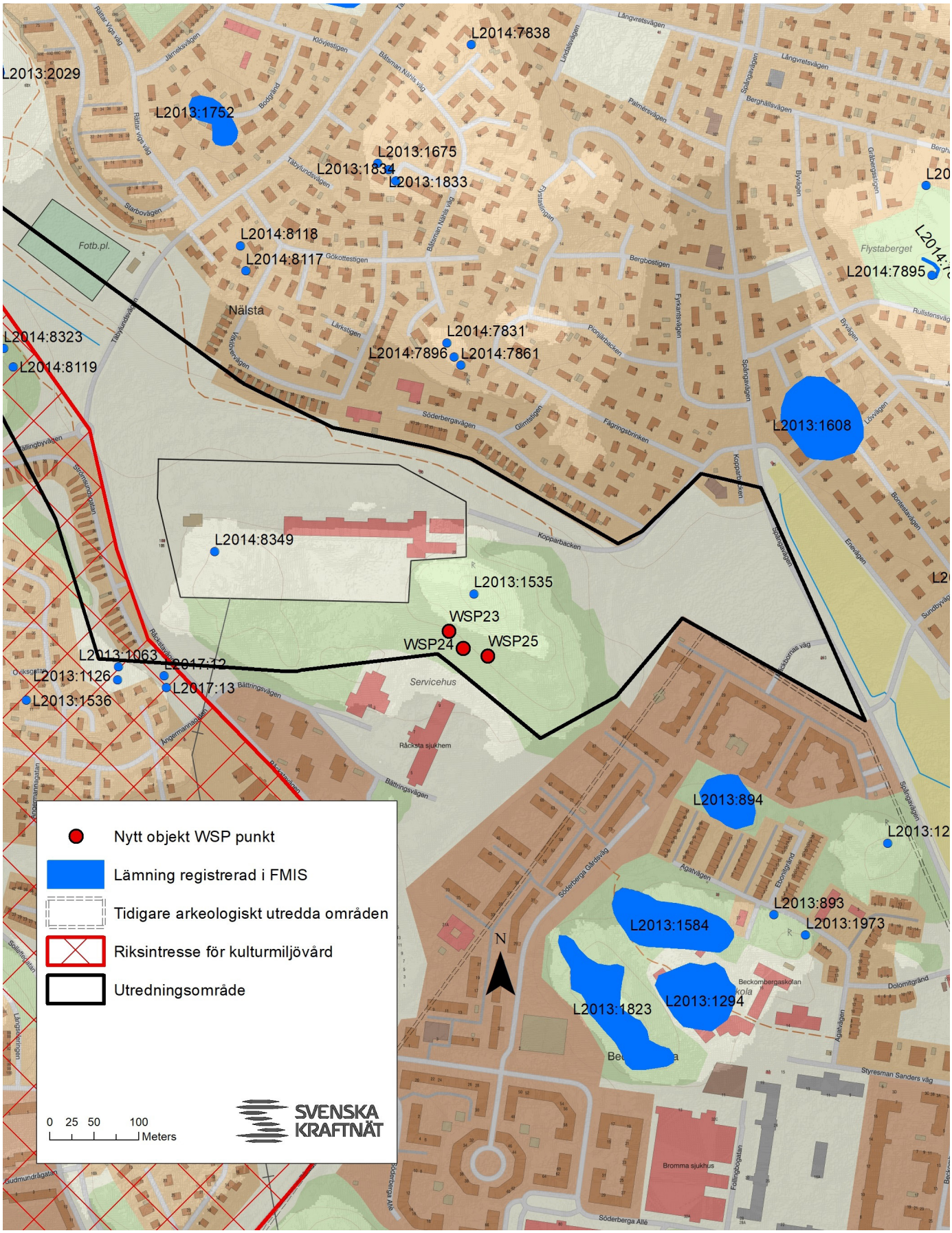
L2014:7838
L2013:2029
L2013:1752
L2013:1675
L2013:1834
L2013:1833
L2014:8118
L2014:8117
Fotb.pl.
Nälsta
L2014:8323
L2014:8119
L2014:7831
L2014:7896
L2014:7861
L2014:7895
Flystaberget
L2013:1608
L2014:8349
L2013:1535
WSP23
WSP24
WSP25
L2013:1063
L2017:12
L2013:1126
L2017:13
L2013:1536
Servicehus
Räcksta sjukhem
L2013:894
L2013:893
L2013:1973
L2013:1584
L2013:1823
L2013:1294
Bromma sjukhus
N
Nytt objekt WSP punkt
Lämning registrerad i FMIS
Tidigare arkeologiskt utredda områden
Riksintresse för kulturmiljövård
Utredningsområde
0 25 50 100
Meters
SVENSKA KRAFTNÄT

Karta 6

Objekt-nummer	Lämningstyp	Antikvarisk status	Kommentar
WSP23	Stensättning	Fornlämning	Stensättning, kvadratisk, ca 6x6 m, ca 0,35 m hög. Tydlig kantkedja mot N. I SÖ kanten ett större block. I mitten en grop med stenar, ca 0,4x0,6 m stora. Lätt övertorvad. Belägen i skogsmark i sydsluttning.
WSP24	Stensättning	Fornlämning	Stensättning, rund, ca 7 m i diameter, ca 0,35 m hög. Övertorvad. Gles kantkedja mot väst. I mitten en svag grop, ca 1,2x0,8 m stor, ca 0,15 m djup. Något osäker anläggning men sammanhanget med övriga gör att den bör ses som fornlämning.
WSP25	Stensättning	Fornlämning	Stensättning, röseliknande, rund, ca 7 m i diameter, ca 0,3 m hög. Övertorvad. Talrika rundade stenar i ytan. Stenstorlek ca 0,4-0,6 m stora. Ca 1-2 m utanför gravens begränsning finns två större markfasta block. Belägen i svag sydsluttning i skogsmark.

REKOMMENDATIONER

Utredningskorridoren för den planerade ledningssträckan kommer i kontakt med 13 nyupptäckta fornlämningar, 1 nyupptäckt möjlig fornlämning, 6 övriga kulturhistoriska lämningar och 4 utredningsobjekt förutom de redan registrerade forn- och kulturlämningarna.

Tidigt samråd med kulturmiljöenheten på Länsstyrelsen i Stockholms län rekommenderas gällande den fortsatta projekteringen. Det är Länsstyrelsen som beslutar om eventuella fortsatta åtgärder.

5

Referenser

Detalj ev. husgrund, WSP09

LITTERATUR

Andersson, G. *et al.* 1994. *Häggviksleden.* Riksantikvarieämbetet. UV Stockholm, rapport 1994:44. Stockholm.

Andersson, K. 2015 *Förbifart Stockholm, delsträcka Hjulsta. Arkeologisk förundersökning i form av kartering av fornlämningarna RAÄ Spånga 96:1, 214:1 och 329:1 samt RAÄ Spånga 235:1, fastigheterna Akalla 4:1 respektive Lunda 5:1, Stockholms kommun, Uppland*. Arkeologistik, rapport 2015:6

Andersson, L. & Sundström, L. 2008a. *Trafikplats Akalla-Trafikplats Häggvik. Arkeologisk utredning, etapp 1, Sollentuna och Spånga socknar, Sollentuna kommun och Stockholms stad, Uppland*. Stockholms länsmuseum, rapport 2008:19.

Andersson. L & Sundström, L. 2008b. *Trafikplats Hjulsta. Arkeologisk utredning, etapp 1, Spånga och Järfälla socknar, Stockholm och Järfälla kommuner, Uppland*. Stockholms länsmuseum, rapport 2008:26.

Andersson, L. & Sundström, L. 2008. *Trafikplats Lunda. Arkeologisk utredning, etapp 1, Spånga och Järfälla socknar, Stockholm och Järfälla kommuner, Uppland*. Stockholms länsmuseum, rapport 2008:20.

Andersson, L. och Sundström, L. 2008. *Trafikplats Bergslagsplan-Grimstaskogen. Arkeologisk utredning, etapp 1, Spånga socken, Stockholms kommun, Uppland*. Stockholms länsmuseum, rapport 2008:21.

Andersson, L. 2009. *Kompletterande inventeringar i samband med Förbifart Stockholm. Kompletterande inventeringar vid Vinsta samt Hägerstalund, Stockholm och Järfälla kommuner, Uppland.* Stockholms länsmuseum, rapport 2009:24.

Beckman-Thoor, K. 2015. *Kulturhistoria invid Barkarby tunnelbanestation, arkeologisk utredning och avgränsande förundersökning, Fastigheten Håga med flera, Järfälla socken, Järfälla kommun, Uppland*, Kraka kulturmiljö, rapport 2105:5.

Berger, Å. 2012. *Ett schakt genom ett gravfält. RAÄ 108:1, Spånga sn, Stockholms kn, Uppland. Arkeologisk förundersökning/schaktkontroll.* Arkeologikonsult rapport 2012:2468.

Beronius Jörpeland, L. 2006 *Två bytomter och tre gravfält vid Järvafältet: väg E18, sträckan Hjulsta-Kista : Uppland, Spånga och Sundbybergs socknar, Hjulsta och Kymlinge bytomt och gravfält, RAÄ 95-96, RAÄ 169, RAÄ 222, RAÄ 285 och RAÄ 249, arkeologiska förundersökningar*. Hägersten: UV Mitt, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, Riksantikvarieämbetet.

Bertheau, M. 2018. *Breda gamla gårdstomt. Arkeologisk förundersökning av fornlämning Spånga 235:1, inom fastigheten Lunda 5:1, Spånga sn i Stockholms kn, Uppland*. Arkeologikonsult rapport 2018:2995.

Brunstedt, S. 1994. *Väg E4, arkeologisk utredning. Häggvik-Rotebro samt Turebergs trafikplats. Sollentuna socken,*

Uppland, Riksantikvarieämbetet, Byrån för arkeologiska undersökningar, Rapport UV-Stockholm 1994:41.

Carlsson, D. 2005. *Antikvarisk utredning inför förändringar av golfbanan vid Svartinge-Bisslinge, Sollentuna kommun, Stockholms län. Rapport ArkeoDok 2005:3.*

Celin, U. 2018. *Barkarbystaden. Arkeologisk förundersökning. RAÄ Spånga 92:2, Stockholms sn, Järfälla kn, Uppland.* SAU rapport 2018:20.

Celin, U. 2019. *Barkarby cirkulationsplats. Arkeologisk förundersökning. Fornlämningarna Järfälla 405:1 och 405:4, Barkarby 2:2, Järfälla kommun, Uppland*, Stockholms län. SAU rapport 2109:4.

Dardel, E *et al.* 2007. *Hjulsta. En gård från vikingatid och medeltid och ett gravfält från vendel- och vikingatid. RAÄ 249 och 285. Särskild undersökning. Spånga sn, Uppland.* Rapporter från Arkeologikonsult 2010:2157.

Edenmo, R & Äijä, K. 2000. *Bebyggelse och grav vid Knista Hammare.* Riksantikvarieämbetet. UV Mitt, rapport 2000:14. Stockholm.

Elgh, S. & Lekberg, P. 1991. *Östra Barkarby: särskild utredning : etapp 1-4*. Upplands Väsby: Arkeologikonsult AB.

Ferm, O. Johansson, M. & Rahmqvist, S. (red.) 1992. *Det medeltida Sverige Bd 1 Uppland, 7 Attundaland : Bro härad, Färingö tingslag, Adelsö socken Sollentuna härad].* Stockholm.

Hjulström, B. & Svensson, K. 2010. *Förbifart Stockholm: arkeologisk utredning, etapp 1 och 2, Stockholms stad, samt Ekerö, Huddinge och Sollentuna kommuner : särskild arkeologisk utredning, etapp 1 och 2*. Upplands Väsby. Arkeologikonsult.

Hjulström, B. 2013. *Svartinge arkeologisk utredning och förundersökning : Svartinge 10:1, 10:2 samt 10:20 samt Överby 10:1, Sollentuna socken och kommun, Stockholms län : arkeologisk utredning, etapp I och förundersökning*. Upplands Väsby. Arkeologikonsult.

Hjulström, B. & Bertheau, M. 2008. *Hjulsta och Rinkeby massupplag: Akalla 4:1, Spånga sn, Stockholms kommun, Uppland : särskild arkeologisk utredning*. Upplands Väsby. Arkeologikonsult.

Jakobsson, M. 1993. *Häggviksleden, arkeologisk utredning. Häggviks trafikplats - Frestavägen. Sollentuna socken, Uppland*, Riksantikvarieämbetet, Rapport UV-Stockholm 1993:91.

Johansson, M et al. 2010. *Kälvesta. Arkeologisk undersökning 1976 - 1977 bronsålderslämningar i Kälvesta Stockholms stad, Spånga socken, RAÄ 125 och 220. Arkeologisk undersökning 1976-77.* Stockholms stadsmuseum.

Johansson, Å. 1998. *Fjärrvärmeledning, Upplands-Väsby, Akalla.* RAÄ rapport 1998:31.

Lagerstedt, A. 2012. *Rotebroleden: väg 267, Trafikplats Stäket - Trafikplats Rotebro. Järfälla och Sollentuna socknar, Järfälla, Sollentuna och Upplands Väsby kommuner. Särskild utredning etapp 1 och 2*. Arkeologikonsult.

Lindblom, C. 2014. *Överby. Arkeologisk utredning Överby 10:1 & 10:2, Sollentuna socken och kommun, Stockholms län. Arkeologisk utredning etapp 1 och 2*. Arkeologikonsult.

Lindwall, L. 2016. *Arkeologi längs Rotebroleden. Arkeologisk utredning och förundersökning. Förhistoriska och historiska lämningar vid väg 267, Sollentuna socken och kommun, Stockholms län, Uppland*. Arkeologikonsult, rapport 2016:2897.

Ramström, A. & Karlenby, L. 2012. *Akallalänken invid Hästa gård. Särskild utredning. Spånga socken, Stockholms kommun, Uppland*. Arkeologigruppen, rapport 2012:18.

Ramström, A. 2013. *Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte. Hästa. RAÄ Stockholm 250 m. fl., Spånga socken, Stockholms kommun, Uppland*. Arkeologgruppen rapport 2013:11.

Reisborg, S. 1990. *Fjärrvärmebyrån Jästh projektet, Fjärrvärmeledning Jakobsberg-Granholmstippen, Särskild utredning etapp 2 – Sökschakt*. Arkeologikonsult, rapport 9057.R1.

Runer, J. 2017. *Vinsta. Arkeologisk utredning etapp 1 och 2, fastighet Vinsta 5:1 m.fl. Stockholms Stad, Spånga Socken, Uppland*. Stockholms Länsmuseum rapport 2017:01.

Syse, B. 1991. *Naturgasnät Mellansverige. Inventering och sökschaktning. Arkeologisk utredning. Del 1*. RAÄ. Otryckt rapport, ATA, d.nr 1831/90.

Wertwein, G. 2004. *Planerad gång- och cykelbana längs Norrviksvägen. Arkeologisk förundersökning av del av 92:2 (f.d. Spånga), 255:4, 255:8, RAÄ 405:1, 405:2, och Järfälla kommun, Uppland*. Stockholms läns museum. Rapport 2004:4.

OTRYCKTA KÄLLOR

Syse, B. 1991. Naturgasnät Mellansverige. Inventering och sökschaktning. Arkeologisk utredning. Del 1. RAÄ. Otryckt rapport, ATA, d.nr 1831/90.

KARTOR

Kartrummet, Stockholms universitetsbibliotek & Geodataenheten

Karta öfver Sollentuna härad, Stockholms län, uppmätt 1901–1902, Rikets allmänna kartverk, Ekonomiska avdelningen, Skala 1:50 000.

Lantmäteristyrelsens arkiv

Karta/Akt Eds socken Vällsta nr 1, Ägomätning, 1731
Karta/Akt Sollentuna socken Svartinge nr 1–3, Geometrisk avmätning, 1690
Karta/Akt Sollentuna socken Svartinge nr 1–3, Storskifte, 1782
Karta/Akt Sollentuna socken Svartinge nr 1–3, Laga skifte, 1836
Karta/Akt Sollentuna socken Skillinge nr 1–3, Geometrisk avmätning, 1636
Karta/Akt Sollentuna socken Överby nr 1–3, Geometrisk avmätning, 1685
Karta/Akt Sollentuna socken Överby nr 1–3, Ägodelning, 1701
Karta/Akt Sollentuna socken Väsby nr 1–2, Geometrisk avmätning, 1636
Karta/Akt Sollentuna socken Viby nr 4, Geometrisk avmätning, 1687
Karta/Akt Sollentuna socken Kista nr 2-4, Storskifte, 1762
Karta/Akt Sollentuna socken Kista nr 2–4, Laga skifte, 1872
Karta/Akt Sollentuna socken Viby nr 4, Geometrisk avmätning, 1687
Karta/Akt Sollentuna socken Bög nr 1, Geometrisk avmätning, 1636
Karta/Akt Sollentuna socken Edsberg nr 1, Ägoredovisning, 1687
Karta/Akt Sollentuna socken Edsberg nr 1, Ägomätning, 1715
Karta/Akt Sollentuna socken Edsberg nr 1, Ägomätning, 1810
Karta/Akt Sollentuna socken Knista nr 1–2, Åkerdelning, 1759
Karta/Akt Sollentuna socken Knista nr 1–2, Storskifte på inågor, 1782
Karta/Akt Järfälla socken Håga nr 1-5, Geometrisk avmätning, - (utan datum)
Karta/Akt Järfälla socken Håga nr 1-5, Geometrisk avmätning, 1687
Karta/Akt Järfälla socken Håga nr 1-5, Geometrisk avmätning, 1710
Karta/Akt Järfälla socken Kyrkobyn nr 1, Geometrisk avmätning, 1687
Karta/Akt Järfälla socken Kyrkobyn nr 1, Ägomätning, 1818
Karta/Akt Järfälla socken Barkarby nr 1, Geometrisk avmätning, 1690
Karta/Akt Järfälla socken Barkarby nr 1, Storskifte på åker, 1768
Karta/Akt Järfälla socken Vålberga nr 1-2, Ägomätning, 1787
Karta/Akt Spånga socken Hansta eller Hägerstalund nr 1-2, Ägomätning, 1803
Karta/Akt Spånga socken Akalla nr 1-3, Geometrisk avmätning, - (utan datum)
Karta/Akt Spånga socken Akalla nr 1-3, Geometrisk avmätning, 1636
Karta/Akt Spånga socken Akalla nr 1-3, Storskifte, 1770
Karta/Akt Spånga socken Hästa nr 1-3, Geometrisk avmätning, 1636
Karta/Akt Spånga socken Hästa nr 1-3, Geometrisk avmätning, 1688
Karta/Akt Spånga socken Hästa nr 1-2, Ägomätning, 1707

Karta/Akt Spånga socken Julsta nr 1-1, Redovisning, - (utan datum)
Karta/Akt Spånga socken Hjulsta nr 1-2, Redovisning, utan datum
Karta/Akt Spånga socken Hjulsta nr 1-2, Laga skifte, 1895
Karta/Akt Spånga socken Lunda nr 1-3, Ägomätning, 1810
Karta/Akt Spånga socken Kälvesta nr 1, Geometrisk avmätning, 1636
Karta/Akt Spånga socken Kälvesta nr 1, Storskifte, 1761
Karta/Akt Spånga socken Nälsta nr 1-3, Geometrisk avmätning, 1690
Karta/Akt Spånga socken Vellingby nr 1-2, Redovisning av ägoområde, - (utan datum)
Karta/Akt Spånga socken Vellingby nr 1-2, Ägomätning, 1692
Karta/Akt Spånga socken Vellingby nr 1-2, Ägomätning, 1731
Karta/Akt Sollentuna socken, Sollentuna socken, Ekonomisk karta, 1851
Karta/Akt Spånga socken, Spånga socken, Ekonomisk karta, 1850
Karta/Akt Bromma socken, Bromma socken, Ekonomisk karta, 1826

Lantmäterimyndigheternas arkiv

Karta/Akt Sollentuna socken, Svartinge, 01-SOE-21, Delning, 1782
Karta/Akt Sollentuna socken, Kista, 01-SOE-7, Arealavmätning, 1686
Karta/Akt Sollentuna socken, Kista, 01-SOE-9, Arealavmätning, Delning, 1701
Karta/Akt Sollentuna socken, Bög, 01-SOE-28, Övrigt, 1812
Karta/Akt Sollentuna socken, Väsby, 01-SOE-28, Övrigt, 1812
Karta/Akt Sollentuna socken, Knista, 01-SOE-16, Delning, 1759
Karta/Akt Sollentuna socken, Knista, 01-SOE-20, Delning, 1782
Karta/Akt Sollentuna socken, Sollentuna, 01-SOE-1950, Övrigt, 1815
Karta/Akt Spånga socken, Breda, 01-SPÅ-88, Arealavmätning, rågångsåtgärd, 1822
Karta/Akt Spånga socken, Vinsta, 01-SPÅ-89, Arealutredning, 1829

Administrativa uppgifter

WSPs uppdragsnummer: 10237002
Beställare: Svenska kraftnät
Landskap: Uppland
Län: Stockholms län
Kommuner: Sollentuna, Järfälla, Stockholm
Socknar: Sollentuna, Spånga, Järfälla, Bromma och Stockholms socknar
Typ av utredning: Kulturmiljöutredning
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Inmätningsmetod: Collector for ArcGIS samt RTK-GPS
Utredningsansvarig: Ezequiel Pinto-Guillaume, WSP
Deltagande arkeologer: Tove Stjärna och Ezequiel Pinto-Guillaume (WSP) samt Lars Andersson (Uppdrag Arkeologi AB)
WSP:s beteckning: Överby-Beckomberga, Kulturmiljöutredning
Granskare, rapport: Cecilia Lindblom

6

Bilagor

Utredningskorridoren från Viby mot norr

BILAGA 1

TIDIGARE REGISTRERADE FORN- OCH KULTURLÄMNINGAR INOM UTREDNINGSOMRÅDET (KMR/FORNSÖK) SAMT WSP:S NYPÅTRÄFFADE OBJEKT. LÄMNINGARNA ÄR UPPSTÄLLDA FRÅN NORR TILL SÖDER UTIFRÅN DERAS GEOGRAFISKA LÄGE INOM UTREDNINGSOMRÅDET.

Lämnings-nummer	RAÄ-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
WSP 26		Boplatsläge	Boplatsläge, inom korridoren ca 460 x 250 m (NNÖ-SSV). Fortsätter även utanför korridoren. Åker samt skogsmark. Jordart av glacial lera samt morän. Ca 20-40 möh.		Utredningsobjekt
L2015:6086	Sollentuna 215:1	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2015:5481	Sollentuna 215:2	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2015:5494	Sollentuna 215:3	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2015:6087	Sollentuna 215:3	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2015:5273	Sollentuna 357:1	Stensträng	Se Fornsök		Fornlämning
L2015:5095	Sollentuna 356:1	Stensträng	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:2362	Sollentuna 407	Stensträng	Se Fornsök		Fornlämning
L2015:5003	Sollentuna 226:1	Övrigt	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2015:4698	Sollentuna 222:1	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2015:5364	Sollentuna 222:2	Stensättning	Se Fornsök	Troligen felregistrerad i Fornsök. Antikvarisk status bör vara forn-lämning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2015:4699	Sollentuna 222:3	Stensättning	Se Fornsök	Troligen felregistrerad i Fornsök. Antikvarisk status bör vara forn-lämning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2015:5365	Sollentuna 222:4	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2015:5002	Sollentuna 225:1	Fornlämningslik-nande bildning	Se Fornsök		Ej kulturhistorisk läm-ning
L2015:5167	Sollentuna 158:1	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2015:5168	Sollentuna 158:2	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2015:4558	Sollentuna 158:3	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
WSP 08		Boplatsläge	Boplatsläge, ca 170x110 m (NNV-SSÖ). Jordart av postglacial lera. Flack hagmark. Något skyddat läge mellan höjder i öst och väst.		Utredningsobjekt
L2013:7759	Sollentuna 479	Röjningsröse	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:7758	Sollentuna 478	Röjningsröse	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:7768	Sollentuna 482	Fornlämningslik-nande lämning	Se Fornsök		Övrig kulturhsitorisk lämning
L2013:7769	Sollentuna 483	Fornlämningslik-nande lämning	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2015:5129	Sollentuna 200:1	Röjningsröse	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2015:4557	Sollentuna 200:2	Fyndplats	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:7770	Sollentuna 484	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:9273	Sollentuna 489	Område med fossil åkermark	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
WSP 01		Röjningsröse	Röjningsröse, runt, ca 3 m i diameter, intill 0,3 m högt. Kraftigt övermossat med i ytan 0,2-0,4 m stora stenar. Beläget på avsats i skogsmark.		Övrig kulturhistorisk lämning

Lämnings-nummer	RAÄ-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
WSP 03		Hägnad	Stensträng, ca 100 meter lång, ca 1-2 m bred och 0,3-0,6 m hög. I stort sett N-S riktning. Delvis flerradig. Enskiktad med 0,4-1,2 m stora stenar. Löper längs med avsats i östsluttning. I stensträngen ingår moränblock samt i syd avslutas den mot flytt-block. Det är möjligt att denna har hängt sam-man med den i norr tidi-gare kända stensträngen (L2013:7770).		Fornlämning
L2013:7766	Sollentuna 480	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
WSP 05		Husgrund?, histo-risk tid	Möjlig husgrund. Svag antydan till en stensyll i syd. Möjligt spisröse i mitten, ca 8 x 5 stort. Belamrad med sentida stenar varför status inte går att avgöra utan mar-kingrepp. Ligger nära Boda som är känt sedan 1600-tal i kartmaterialet och skulle kunna utgöra en byggnad kopplad till denna gård.		Utredningsobjekt
WSP 04		Stensättning	Stensättning, röselik-nande, rund, ca 7 m i diameter, ca 0,4 m hög. Övermossad med talrika stenar i ytan. Stenstorlek något ojämn men främst 0,2-0,4 m stora. Anknyter till större block. Belägen på höjdavsats i skogs-mark.		Fornlämning
WSP 06		Gränsmärke	Gränsmärke, kvadra-tiskt, ca 2 x 2 m, 0,25 m högt bestående av ca 0,3-0,55 m stora stenar. En cirka 0,5 m stor sten i NV vilken kan ha varit rest. Övermossat. Står ej i befintlig gräns.		Fornlämning
WSP 07		Hägnad	Stensträng, ca 105 m lång, ca 1-1,5 m bred, ca 0,25-0,4 m hög. Främst enradig. NÖ riktning men böjer av mot väst ungefär mitt på. Belä-gen i svag östsluttning i skogsmark		Fornlämning

Lämnings-nummer	RAÄ-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
WSP 09		Lägenhetsbebyggelse	Utredningobjekt eventuell lägenhetsbebyggelse, ca 60x25 m (NNÖ-SSV) stort område innehållande en källargrund samt ytterligare två möjliga husgrunder. De två osäkra behöver undersökas vidare för att fastställa status. Källargrunden är ca 7 x 5 m, NÖ-SV, bestående av nedgrävd kallmurad källare, ca 0,75-1 m djup, öppning mot väst. Utrasad sten runt om och en vallliknande förhöjning i östra delen. Beväxt med nypon. Ca 10 m SV om denna är en anläggning idag täck av röjningssten men med fyllning av jord med inslag av tegel. Idag närmast oval, ca 7x4 m (NV-SÖ). Det som framstår som fyllning idag kan vara ett spisröse. Även de större stenarna i botten pekar på annan funktion än röjningsröse. I mitten ett yngre gränsrör. Ca 50 m norr om denna en anläggning finns en närmast kvadratisk anläggning, ca 3x3 m. Anlagd på berghäll och uppbyggd av ca 0,25-0,6 m stora stenar. Öppning mot öst. Bör ha varit del av en större struktur. Funktionellt samband kan finnas mellan dessa lämningar och WSP10.		Utredningsobjekt
L2015:5589	Sollentuna 241:3	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
WSP 10		Husgrund, historisk tid	Utredningsobjekt, inom ett ca 30x30 m stort område (NNÖ-SSV) finns två eventuella husgrunder. Husgrund längst i syd ca 8x5 m (N-S) med syllkant mot SV, ca 0,4-0,7 m stora stenar, delvis i två varv, intill 0,4 m hög. Mot öst finns antydan till syll. Syllarna är väl nedsjunkna. Belamrad med större recenta block. Direkt norr om denna finns husgrund, ca 8x5 m (N-S), med tydlig syll mot SV, ca 0,3-0,45 m stora stenar, enkel syll, intill 0,2 m hög. Byggd mot berghäll som även ingår i byggnaden. Kan vara enklare form av byggnader, ev med funktionellt samband till WSP09.		Utredningsobjekt
WSP 11		Boplatsläge	Boplatsläge, mellan 10-80 m långt och 10-20 m brett (N-S). Ca 20 m.öh. Flack åkermark. Enstaka inslag av skärvig sten.		Utredningsobjekt
WSP 12		Område med militära anläggningar	Inom ett ca 80x70 m stort område (N-S) förekommer sex runda anläggningar med omgivande vall och nedgrävd central yta, ca 10 m i diameter, varav vall ca 2 m bred, ca 0,4 m höga. Kolbottenliknande men vid provstick i både vallar och botten framkom inget kol. Utgör troligen anläggningar för militärtält. Moderna exempel finns på liknande strukturer.		Övrig kulturhistorisk lämning

Lämnings-nummer	RAÄ-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
WSP 13		Husgrund, historisk tid	Utredningsobjekt, eventuell husgrund, bestående av två syllar i väst samt i norr. Syllstenar av ca 0,25-0,5 m stora stenar. Båda syllarna är mycket breda, ca 2 m, 0,4 m höga. Bredden kan bero på sten som rasat ut. Avsaknad av syllar i syd och öst samt syllarnas bredd gör att objektet bör utredas vidare för fastställa lämningstyp och antikvarisk status. Kraftigt övermossad.		Utredningsobjekt
WSP 14		Lägenhetsbebyggelse	Lägenhetsbebyggelse bestående av en husgrund samt en grund för jordkällare separerade av mindre grusväg. Förekommer på kartor 1851 under namnet Pettersberg, samt i husförhörslängder ned till 1826. Husgrund, ca 8x5 m (Ö-V), ca 0,4 m hög med tydliga syllar i öst o väst, bestående av ca 0,2-0,5 m stora stenar. Spisröse central, ca 3x3 m, 0,2 m högt. Tegel i ytan. I väst en nedgrävd del, ca 3,5x2 m (N-S). I NÖ hörnet en sentida grop. Direkt norr om husgrunden stor syrenbuske. Ca 10 m norr om husgrunden finns en jordkällargrund, ca 4x5 m (N-S). 1,2 m djup, antydan till vall runt om, ca 0,2 m hög. Stenstorlek ca 0,25-0,4 m. Bevuxen med sälg, björk och sly.		Fornlämning
WSP 15		Hägnad	Stensträng, ca 85 m lång, upp till 1 m bred, främst enradig. Stenar upptill 0,4-0,6 m stora, ca 0,3 m hög. Löper i N-S i ca 60 meter för att sedan svänga av mot NÖ och sedan NV. Skogsmark.		Fornlämning
WSP 16		Stensättning	Stensättning, rund ca 5 m i diameter, 0,3 m hög. Stenstorlek ca 0,3-0,7. Övermossad med talrika stenar i ytan. Otydlig avgränsning mot syd. Läget samt avsaknad av sten i närheten talar för grav trots ngt oklar avgränsning. Belägen i skogsmark.		Fornlämning
L2015:4710	Sollentuna 269:1	Stensättning	Se Fornsök	Observerades under fältbesök. Tydlig, sliten.	Fornlämning
WSP 17		Fornlämningsliknande lämning	Stensättningsliknande lämning, rund ca 5x5 m, gles stenpackning av 0,4-0,7 m stora stenar, rektangulär grop i öst. Gropen är 0,9x1 m. Antydan till stenpackning vid stick. Eventuellt militär anläggning.		Övrig kulturhistorisk lämning

Lämnings-nummer	RAÄ-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
WSP 18		Lägenhetsbebyg-gelse	Lägenhetsbebyggelse efter torpet Lapptorp som återfinns på kartor 1810 och 1812 samt i husförhörslängder. Lämningen består av en husgrund, ca 12x8 m (NÖ-SV). I SÖ hörnet ett spisfundament. Syllar mot SV, NV och NÖ av ca 0,3-0,8 m stora stenar, ca 0,35 m hög. . Belamrad med ris samt kraftigt överväxt vilket försvårade inventeringsförhållan-dena avsevärt. Syllsten kan eventuellt utgöra terrasseringskant.		Fornlämning
L2015:5430	Sollentuna 382:1	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
L2015:4793	Sollentuna 275:1	Grav- och boplats-område	Se Fornsök	Delundersökt. En stensättning ligger idag utanför gravfältet vilket troligen beror på en felinmätning. Röd streckad linje är därför förslag på ny begräns-ning för L2015:4793.	Fornlämning
L2015:5175	Sollentuna 275:2	Grav- och boplats-område	Se Fornsök	Undersökt och bort-taget	Ingen antikvarisk be-dömning
L2015:5409	Sollentuna 302:1	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:6166	Sollentuna 447	Husgrund, histo-risk tid	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2014:8100	Spånga 386:1	Fornlämningslik-nande lämning	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:7363	Stockholm 914	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:6191	Stockholm 842	Kolningsanlägg-ning	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2014:8258	Spånga 148:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8244	Spånga 148:2	Område med fossil åkermark	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2013:6189	Stockholm 841	Fossil åker	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8007	Spånga 224:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8264	Spånga 141:1	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8336	Spånga 140:1	Röse	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:7968	Spånga 140:2	Röse	Se Fornsök		Fornlämning
WSP 20 L2013:2403	Stockholm 245	Hägnad	Se Fornsök	Sedan tidigare finns hägnaden L2013:2403 registrerad i Fornsök och består av en sten-mur. Vid inventeringen upptäcktes att murens södra ände har en förlängning mot NÖ, ca 15 m. Dess NV ände har en förlängning ca 35 m mot NV med en böj mot väst. Beskriv-ningen stämmer i övrigt med vad som är angett i Fornsök.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2014:8335	Spånga 140:3	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8003	Spånga 140:4	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
WSP 21		Hägnad	Hägnad i form av stensträng, ca 95 m lång, NV-SÖ, ca 1,5 m bred, stenstorlek ca 0,35-0,8 m med inslag av större naturliga block i framfö-rallt den NV delen. I SÖ delen är stensträngen störd av ett skyttevärn.		Fornlämning
L2014:8234	Spånga 418:3	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8232	Spånga 418:2	Skärvstenshög	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8233	Spånga 418:1	Skärvstenshög	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:7862	Spånga 420:1	Fossil åker	Se Fornsök		Fornlämning

Lämnings-nummer	RAÄ-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
L2014:7822	Spånga 144:1	Stensättning	Se Fornsök	Undersökt och bort-tagen	Ingen antikvarisk be-dömning
L2014:8153	Spånga 419:2	Färdväg	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8200	Spånga 419:1	Husgrund, histo-risk tid	Se Fornsök	Felinlagd som husgrund. Det är en stenmur samt hålväg enligt inventenrings-boken	Möjlig fornlämning
L2014:7863	Spånga 421:1	Stridsvärn	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2014:8173	Spånga 143:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8204	Spånga 143:2	Bytomt/ gårdstomt	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8265	Spånga 142:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2017:9688	Järfälla 130:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2017:9010	Järfälla 358:1	Bytomt/ gårdstomt	Se Fornsök		Fornlämning
L2017:9474	Järfälla 400:1	Hällristning	Se Fornsök		Fornlämning
L2017:9345	Järfälla 404:2	Fornlämningslik-nande lämning	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2017:8554	Järfälla 404:1	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
WSP 22		Gränsmärke	Gränsmärke i aktiv sockengräns. Märket är dock av äldre typ med hjärtsten. Bas av kantigt stenmaterial, ca 0,2-0,5 m, basen idag ca 2x4 m men ser utbyggd ut och storlek från början kan ha varit ca 2x2,5 m. Hjärt-sten ca 0,5 m hög i N. Eventuell visarsten mot SV, 0,3 m hög. Troligen har en del röjningssten lagts på.		Gränsmärke i befintlig gräns dvs ingen antikva-risk status- Registreras ej i Fornsök.
L2013:1036	Spånga 88:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:5172	Stockholm 778	Bytomt/ gårdstomt	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:911	Spånga 90:2	Boplats	Se Fornsök	Undersökt och bort-tagen	Ingen antikvarisk be-dömning
L2013:1460	Spånga 90:1	Fornlämningslik-nande lämning	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:9974	Stockholm 1160	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:1462	Spånga 92:2	Boplats	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:1297	Spånga 92:3	Fyndplats	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:1380	Spånga 92:1	Fornlämningslik-nande bildning	Se Fornsök		Ej kulturhistorisk läm-ning
L2014:7815	Spånga 378:1	Boplats	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:9591	Stockholm 1153	Härd	Se Fornsök	Undersökt och bort-tagen	Ingen antikvarisk be-dömning
L2013:9976	Stockholm 1161	Boplats	Se Fornsök		Fornlämning
L2017:9170	Järfälla 405:4	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2019:145		Skärvstenshög	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2017:8555	Järfälla 405:3	Boplats	Se Fornsök		Fornlämning
L2017:9502	Järfälla 405:1	Boplats	Se Fornsök		Fornlämning
L2019:146		Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:4000	Järfälla 439	Husgrund, histo-risk tid	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:112		Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
L2017:9501	Järfälla 405:2	Stenröjd yta	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:1906	Spånga 93:1	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning

Lämnings-nummer	RAÄ-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
L2013:1905	Spånga 93:2	Stensättning	Se Fornsök	Troligen felregistrerad i Fornsök. Antikvarisk status bör vara fornlämning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2107:8712	Järfälla 407:1	Boplats	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:1127	Spånga 251:1	Lägenhetsbebyggelse	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2013:5171	Stockholm 777	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:5170	Stockholm 776	Hägnad	Se Fornsök		Ingen antikvarisk bedömning
L2013:9592	Stockholm 1154	Härd	Se Fornsök	Undersökt och borttagen	Ingen antikvarisk bedömning
L2013:9593	Stockholm 1155	Härd	Se Fornsök	Undersökt och borttagen	Ingen antikvarisk bedömning
L2014:8150	Spånga 213:2	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:7891	Spånga 213:1	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:1962	Spånga 250:1	Lägenhetsbebyggelse	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2013:973	Spånga 250:2	Boplats	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2013:1379	Spånga 250:3	Fyndplats	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:1451	Spånga 250:6	Fyndplats	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:1960	Spånga 250:4	Fyndplats	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:1961	Spånga 250:5	Fyndplats	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2014:8169	Spånga 104:1	Grav- och boplatsområde	Se Fornsök	Undersökt och borttaget	Ingen antikvarisk bedömning
L2013:7811	Stockholm 897	Lägenhetsbebyggelse	Se Fornsök		Ingen antikvarisk bedömning
L2012:372	Stockholm 1174	Boplatsområde	Se Fornsök	Undersökt och borttaget	Ingen antikvarisk bedömning
L2013:2385	Stockholm 250	Grav- och boplatsområde	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:7531	Stockholm 915	Färdväg	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:4553	Stockholm 755	Röjningsröse	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:4502	Stockholm 743	Brunn/kallkälla	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2013:4504	Stockholm 745	Husgrund, historisk tid	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2013:4505	Stockholm 756	Röjningsröse	Se Fornsök		Ingen antikvarisk bedömning
L2013:4552	Stockholm 754	Röjningsröse	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2013:2427	Stockholm 252	Färdväg	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:4501	Stockholm 741	Brott/täkt	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:8242	Stockholm 1046	Boplats	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:7838	Stockholm 966	Hägnadssystem	Se Fornsök		Ingen antikvarisk bedömning
L2013:7822	Stockholm 961	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:7826	Stockholm 965	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:4503	Stockholm 744	Fossil åker	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2013:2428	Stockholm 256	Fossil åker	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:4487	Stockholm 751	Husgrund, förhistroisk/medeltida	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:1907	Spånga 94:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:4544	Stockholm 748	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:4509	Stockholm 759	Stridsvärn	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:7840	Stockholm 967	Husgrund, historisk tid	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning

Lämnings-nummer	RAÄ-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
L2013:7825	Stockholm 964	Gränsmärke	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:7815	Stockholm 959	Färdväg	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:7816	Stockholm 960	Färdväg	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2014:8042	Spånga 329:1	Hägnadssystem	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:7814	Stockholm 958	Terrassering	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8151	Spånga 214:1	Boplats	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:7839	Spånga 96:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:7823	Stockholm 962	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:7824	Stockholm 963	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:1065	Spånga 95:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:4895	Stockholm 771	Boplats	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2013:2691	Stockholm 285	Gravfält	Se Fornsök	Undersökt och bort-taget	Ingen antikvarisk be-dömning
L2013:972	Spånga 249:1	Bytomt/ gårdstomt	Se Fornsök		Ingen antikvarisk be-dömning
L2013:3304	Stockholm 615	Boplats	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8311	Spånga 107:1	Fornlämningslik-nande lämning	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:4550	Stockholm 752	Lägenhetsbebyg-gelse	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:1829	Spånga 123:1	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:1433	Spånga 122:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:1830	Spånga 123:2	Terrassering	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:1736	Spånga 409:1	Lägenhetsbebyg-gelse	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2014:8307	Spånga 235:1	Bytomt/ gårdstomt	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8312	Spånga 118:1	Fornborg	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8112	Spånga 217:1	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8163	Spånga 269:1	Fornlämningslik-nande lämning	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2014:8165	Spånga 270:2	Bytomt/ gårdstomt	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2014:8164	Spånga 270:1	Bytomt/ gårdstomt	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:7978	Spånga 119:1	Fornlämningslik-nande lämning	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2014:8224	Spånga 108:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:5232	Stockholm 858	Hällristning	Se Fornsök	Undersökt och bort-taget	Ingen antikvarisk be-dömning
L2017:16	Spånga 126:1	Grav- ocg boplats-område	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:7830	Spånga 326:1	Bytomt/ gårdstomt	Se Fornsök		Fornlämning
L2013:1523	Spånga 128:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8323	Spånga 7:1	Hög	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8119	Spånga 7:2	Stensättning	Se Fornsök		Möjlig fornlämning
L2014:8349	Spånga 301:1	Gravfält	Se Fornsök	L2014:8349	Ingen antikvarisk be-dömning
L2013:1535	Spånga 357:1	Röse	Se Fornsök		Fornlämning
WSP 23		Stensättning	Stensättning, kvadratisk, ca 6x6 m, ca 0,35 m hög. Tydlig kantkedja mot norr. I SÖ kanten ett större block. I mitten en grop med stenar, ca 0,4x0,6 m stora. Lätt övertorvad. Belägen i skogsmark i sydsluttning.		Fornlämning

Lämnings-nummer	RAÄ-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
WSP 24		Stensättning	Stensättning, rund, ca 7 m i diameter, ca 0,35 m hög. Övertorvad. Gles kantkedja mot väst. I mitten en svag grop, ca 1,2x0,8 m stor, ca 0,15 m djup. Något osäker anläggning men sammanhanget med övriga gör att den bör ses som fornlämning.		Fornlämning
WSP 25		Stensättning	Stensättning, röselikknande, rund, ca 7 m i diameter, ca 0,3 m hög. Övertorvad med talrika rundade stenar i ytan. Stenstorlek ca 0,4-0,6 m stora. Ca 1-2 m utanför gravens begränsning finns två större markfasta block. Belägen i svag sydsluttning i skogsmark.		Fornlämning

BILAGA 2

Kompletterande utredningsområde, våren 2020

Våren 2020 kompletterades föreliggande utredning med ytterligare ett område invid Hjulsta. Området var ca 30 hektar stort och sträckte sig från Norrviksvägen i norr till i höjd med Hjulsta bytomt i söder.

Fornlämningsbild och tidigare arkeologiska insatser

Inom utredningsområdet finns ett flertal fornlämningar. Registreringarna utgörs främst av boplatslämningar, stensträngar och stensättningar, men omfattar även ett gravfält och en by-/gårdstomt. Två stensträngar och en stensättning har osäkra bedömningar och är därför registrerade som möjliga fornlämningar, medan ytterligare en stensättning, sannolikt felaktigt, har registrerats som övrig kulturhistorisk lämning. På två platser i tidigare våtmark i norra delen av området har det vid arkeologisk metalldetektering påträffats föremål från förhistorisk tid, vilka är registrerade som övriga kulturhistoriska lämningar.
Under stenåldern låg i princip hela utredningsområdet under vatten och det finns heller inga kända lämningar från denna period här. Under bronsålder utgjorde delar av området öar i en vattennära skärgårdsmiljö.
I och med landhöjningen hade hela området rest sig ur vattnet redan under äldre järnålder. Till bronsålder/äldre järnålder kan troligen de ensamliggande stensättningarna på höjder i områdets södra del knytas.

Under järnålder sker en större bebyggelseexpansion i denna del av Uppland. Detta avspeglas i lämningarna inom utredningsområdet. Till perioden hör både gravar, boplatslämningar och stensträngarna. Även lösfynden kan dateras till järnålder.

Från historisk tid finns en registrerad by-/gårdstomt tillhörande Hjulsta, vilken går att följa i kartmaterialet från 1600-tal och framåt.
Några lämningar inom utredningsområdet har undersökts arkeologiskt. År 2007 totalundersöktes bebyggelselämningar efter Hjulsta by och underliggande boplats i utredningsområdets sydligaste del (Dardel et al 2007). Undersökningen omfattade även ett gravfält från yngre järnålder (utanför utredningsområdet). Bebyggelsen kunde dateras från mitten av järnåldern fram till modern tid. En boplats från äldre järnålder och ett gravfält utan säker datering har delundersökts i områdets östra del (Magnusson 2018). I norr har relativt omfattande boplatslämningar från järnålder påträffats i samband med utredningsgrävning (Elgh & Lekberg 1991).

På de historiska kartorna återfinns ingen bebyggelse inom utredningsområdet förutom Hjulsta bytomt i södra delen, utan området utgör åker- och ängsmark till omkringliggande byar och gårdar.

Stensättningen L2014:8320

Resultat fältinventering

Norra delen av området är till stora delar blött och består av kärrtorv och gyttjelera. Mellersta och södra delen består av glacial lera och sandig morän och det är framförallt på moränhöjderna lämningarna återfinns. Vid inventeringen påträffades 14 objekt, varav 5 utgör fornlämning, 6 övriga kulturhistoriska lämningar och 3 utredningsobjekt. De fem fornlämningarna består av, 1 stensättning (WSP29), 1 skärvstenshög (WSP32), 3 stensträngar (WSP33, 34 och 36). De tre övriga kulturhistoriska lämningarna består av 1 hägnadsmur, sentida (WSP30), 2 stridsvärn (WSP38 och 39), 3 militära anläggningar, övrig (WSP 31, 35 och 37). De tre utredningsobjekten består av: 2 boplatslägen (WSP 27 och 28), 1 område med tidigare fynd av metall (bronskam) (WSP27).
Vid utredningen gjordes det en omtolkning av 2014:7947, 2014:7948 och 2014:8267 (WSP 31,35 och 37) (tidigare Spånga 330:1-3). Dessa var tidigare tolkade som stensträngar löpandes på en jordvall med odlingsytor och terrasseringar. Vid inventeringen framkom det att jordvallarna är militära anläggningar, upp till 2 meter höga, byggda av jord men även sten som troligen lagts samman på maskinell väg.

I anslutning till vallarna förekommer odlingsytor, men dessa är sentid och delvis tydligt dikade.
Det går i detta område, som i stort sammanfaller med moränhöjden, se tre tidsskikt, där den äldre järnåldern är representerad av stensättningar på högsta punkt, stensträngar på höjdens slänter och en möjlig boplatsyta vilket det nypåträffade skärvstenshögen/flaket pekar på. I yngre tid har det odlats inom området samt att det tillkommit militära anläggningar. Beskrivningen har gjorts om för 2014:7947, 2014:7948 och 2014:8267 (tidigare Spånga 330:1-3) och antikvarisk status har ändrats för L2014:8267 (WSP35) från fornlämning till övrig kulturhistorisk lämning. L2014:7948 har utgått helt. Även geometrierna har korrigerats då de låg fel i terrängen och hade delvis en felaktig utbredning.

Ytterligare två korrigeringar har gjorts av geometerierna för L2014:7882 och L2014:8085, två stensträngar. Dessa låg fel i terrängen med mer än 10 meter i Fornsök. Antikvarisk bedömning och tidigare beskrivning av dessa är dock korrekt och har ej ändrats.

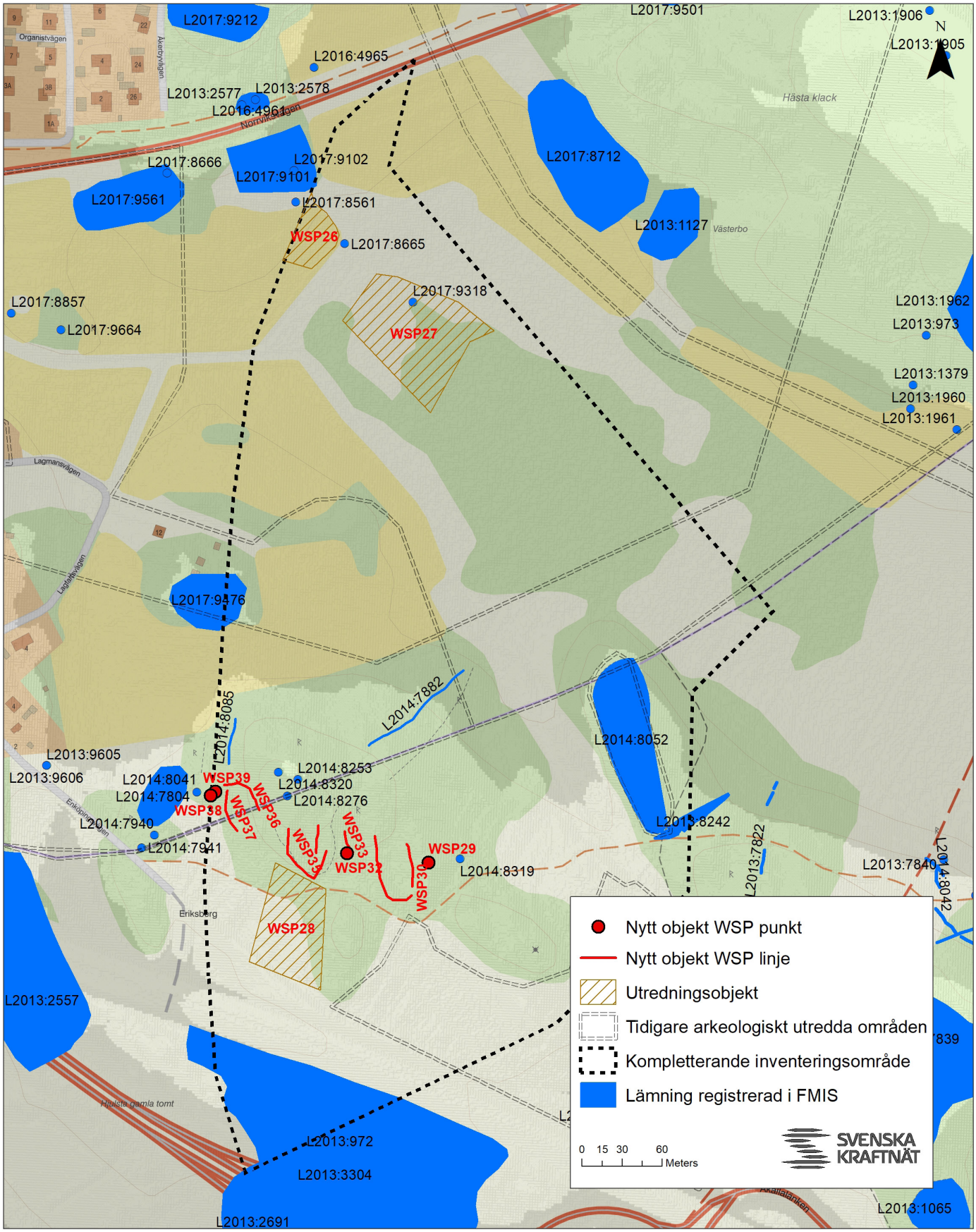
L2017:9212
L2017:9501
L2013:1906
L2013:1905
N
Organistvägen
Åkertryvägen
L2016:4965
L2013:2577
L2013:2578
L2016:4961
Norrviksvägen
Hästa klack
L2017:8666
L2017:9102
L2017:9101
L2017:8712
L2017:9561
L2017:8561
L2013:1127
Västerbo
WSP26
L2017:8665
L2017:9318
L2017:8857
L2017:9664
WSP27
L2013:1962
L2013:973
L2013:1379
L2013:1960
L2013:1961
Lagmansvägen
Lagmansvägen
L2017:9476
L2014:7882
L2014:8085
L2014:8052
L2013:9605
L2013:9606
L2014:8041
L2014:7804
WSP39
WSP38
WSP37
WSP36
L2014:8253
L2014:8320
L2014:8276
WSP35
WSP33
WSP32
WSP30
WSP29
L2014:8319
L2014:7940
L2014:7941
Enköpingsvägen
L2013:8242
L2013:7822
L2013:7840
L2014:8042
Eriksberg
WSP28
L2013:2557
Hjulsta gamla tomt
L2013:972
L2013:3304
L2013:2691
L2013:1065
Nytt objekt WSP punkt
Nytt objekt WSP linje
Utredningsobjekt
Tidigare arkeologiskt utredda områden
Kompletterande inventeringsområde
Lämning registrerad i FMIS
0 15 30 60
Meters
SVENSKA KRAFTNÄT

Karta över utredningsområdet

Objekt-nummer	Lämningstyp	Antikvarisk status	Kommentar
WSP26	Boplatsläge	Utredningsob-jekt	Boplatsläge, ca 40x30 m, NV-SÖ. Jordart av postglacial och glacial lera. Svag förhöjning i äldre åkermark. Närhet till andra kända boplatser. Ca 15-20 möh.
WSP27	Övrigt	Utredningsob-jekt	Område i torv och gyttjemark. Ca 90x70 m stort. Ca 10 möh. Tidigare har fynd gjorts av en dubbelkam i brons genom metallsökning vid arkeologisk utredning 1991. Fyndet ska ha gjorts i torv. Eftersökning bör ske vid exploatering.
WSP28	Boplatsläge	Utredningsob-jekt	Boplatsläge, ca 75x50 m, NV-SÖ. I f.d åkermark.
WSP29	Stensättning	Fornlämning	Stensättning, rund, ca 5,5 m i diameter, ca 0,2 m hög. Kantkedja i SÖ av ca 0,2x0,4 stora stenar. Beväxt med sly och en björk. Belägen på mindre moränhöjd.
WSP30	Hägnad, stenmur	ÖKL	Hägnad, stenmur. Intill idag övergiven åker. Stensträngsliknande struktur men med lösare liggande sten och en otydligare uppbyggnad. Stenstorlek ca 0,2-0,5 m stora stenar. Ca 30 m lång, N-S, ca 1,5 m bred.

WSP31/L2014:7947	Militär anläggning	ÖKL	Tidigare registrerad som hägnad, stensträng. Vid inventeringen konstaterades: jord- och stenvall, upp till 6 m bred och ca 1-1,5 m hög. N-SÖ. Framstår som byggd på maskinell väg då större stenar, upp till 1 m stora ingår i konstruktionen. Närhet till två stridvärn (WSP 38 och 39) samt WSP35
WSP32	Skärvstenshög	Fornlämning	Skärvstenshög, ca 7x7 m, 0,2-0,4 m hög, rund men något oregelbunden. I mitten ett störee block, ca 0,7-1,7 m stort. Fyllning av delvis skärvig sten, ca 0,1 m stora samt ett mylllager med sot och kol. Ansluter i öst till äldre åkermark.
WSP33	Hägnad, stensträng	Fornlämning	Hägnad, stensträng, ca 20 m lång, NNV-SSÖ, enradig med 0,4-0,6 m stora stenar, ca 0,3 m hög. Ansluter till skärvstenshögen WSP32.
WSP34	Hägnad, stensträng	Fornlämning	Hägnad, stensträng, ca 20 m lång, N-S, enradig av ca 0,4-1 m stora stenar. Ansluter i båda ändar till markfasta block.
WSP35/L2014:8267	Militär anläggning	ÖKL	Tidigare registrerad som hägnad, stensträng. Vid inventeringen konstaterades: jord- och stenvall, upp till 5 m bred och ca 1-1,5 m hög. N-SÖ. Framstår som byggd på maskinell väg då större stenar, upp till 1 m stora ingår i konstruktionen. Närhet till två stridvärn (WSP 38 och 39) samt WSP31 och 37.
WSP36	Hägnad, stensträng	Fornlämning	Hägnad, stensträng, ca 40 m lång, böjd, NV-SÖ. Enradig av 0,4-0,7 m stora stenar samt enstaka markfasta block. Ligger på avsats ovanför äldre åkeryta.
WSP37	Militär anläggning	ÖKL	Jord- och stenvall, upp till 5 m bred och ca 1-1,5 m hög. N-SÖ. Framstår som byggd på maskinell väg då större stenar, upp till 1 m stora ingår i konstruktionen. Närhet till två stridvärn (WSP 38 och 39) samt WSP35 och 31.

WSP38	Stridsvärn	ÖKL	Skyttevärn, ca 8x6 m, oregelbunden form. I mitten en skjutskåra ca 4x2 m, 0,8 m djup. Omgärdad av jord- och stenvallar ca 1,5-2 m breda, ca 1,5 m höga. Bevuxet med större tall samt sly. Sammanbyggt med WSP39. Båda värnen har raserats.
WSP39	Stridsvärn	ÖKL	Skyttevärn, otydlig konstruktion och form. Ca 6x5 m. Omgärdad av jord- och stenvallar ca 1,2-2 m höga. Ansluter till WSP
L2014:8085	Hägnad, stensträng	Fornlämning	Lämningen var felinlagd i Fornsök. Nu justerad. Beskrivningen korrekt och ej ändrad.
L2014:7882	Hägnad, stensträng	Fornlämning	Lämningen var felinlagd i Fornsök. Nu justerad. Beskrivningen korrekt och ej ändrad.
L2014:8276	Stensättning?	ÖKL	Enligt Fornsök en osäker fornlämning. Status bör fastställas genom markingrepp om exploatering ska ske. Läget invid övriga stensättningar är mycket bra.
L2014:8319	Stensättning?	Möjlig fornläm-ning	Enligt Fornsök en osäker stensättning. Status bör fastställas genom markingrepp om exploatering ska ske. Nypåträffade WSP 29 ligger i närheten och läget är bra på en svag moränhöjd.

TIDIGARE REGISTRERADE FORN- OCH KULTURLÄMNINGAR INOM UTREDNINGSOMRÅDET (KMR/FORNSÖK) SAMT WSP:S NYPÅTRÄFFADE OBJEKT.

Lämnings-nummer	RAÄ-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
WSP 26		Boplatsläge	Boplatsläge, ca 40x30 m, NV-SÖ. Jordart av postglacial och glacial lera. Svag förhöjning i äldre åkermark. Närhet till andra kända boplats-er. Ca 15-20 möh.		Utredningsobjekt
L2017:8665	Järfälla 255:7	Fyndplats	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
WSP 27		Övrigt	Område i torv och gyttje-mark. Ca 90x70 m stort. Ca 10 möh. Tidigare har fynd gjorts av en dubbelkam i brons ge-nom metallsökning vid arkeologisk utredning 1991. Fyndet ska ha gjorts i torv. Eftersökning bör ske vid exploatering.		Utredningsobjekt
L2017:9318	Järfälla 408:1	Fyndplats	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
L2017:9476	Järfälla 411:1	Boplats	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:7882	Spånga 437:1	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:7948	Spånga 330:3	Hägnad	Se Fornsök		Utgått efter inventering-en
L2014:8052	Spånga 97:1	Gravfält	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8085	Spånga 438:1	Hägnad	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8253	Spånga 99:2	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8320	Spånga 99:1	Stensättning	Se Fornsök		Fornlämning
L2014:8276	Spånga 99:3	Stensättning	Se Fornsök		Övrig kulturhistorisk lämning
WSP 36		Hägnad, stensträng	Hägnad, stensträng, ca 40 m lång, böjd, NV-SÖ. Enradig av 0,4-0,7 m sto-ra stenar samt enstaka markfasta block. Ligger på avsats ovanför äldre åkeryta.		Fornlämning
WSP 37		Militär anlägg-ning	Jord- och stenvall, upp till 5 m bred och ca 1-1,5 m hög. N-SÖ. Framstår som byggd på maski-nell väg då större stenar, upp till 1 m stora ingår i konstruktionen. Närhet till två stridvärn (WSP 38 och 39) samt WSP35 och 31.		Övrig kulturhistorisk lämning
WSP 38		Stridsvärn	Skyttevärn, ca 8x6 m, oregelbunden form. I mitten en skjutskåra ca 4x2 m, 0,8 m djup. Om-gärdad av jord- och sten-vallar ca 1,5-2 m breda, ca 1,5 m höga. Bevuxet med större tall samt sly. Sammanbyggt med WSP39. Båda värnen har raserats.		Övrig kulturhistorisk lämning

Lämnings-nummer	RAÄ-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
WSP 39		Stridsvärn	Skyttevärn, otydlig konstruktion och form. Ca 6x5 m. Omgärdad av jord- och stenvallar ca 1,2-2 m höga. Ansluter till WSP		Övrig kulturhistorisk lämning
L2013:8242	Stockholm 1046	Boplats	Se Fornsök		Fornlämning
WSP 33		Hägnad, stensträng	Hägnad, stensträng, ca 20 m lång, NNV-SSÖ, enradig med 0,4-0,6 m stora stenar, ca 0,3 m hög. Ansluter till skärv-stenshögen WSP32.		Fornlämning
WSP 32		Skärvstenshög	Skärvstenshög, ca 7x7 m, 0,2-0,4 m hög, rund men något oregelbun-den. I mitten ett störee block, ca 0,7-1,7 m stort. Fyllning av delvis skärvig sten, ca 0,1 m stora samt ett mylllager med sot och kol. Ansluter i öst till äldre åkermark.		Fornlämning
WSP35/ L2014:8267	Spånga 330:1	Militär anlägg-ning	Tidigare registrerad som hägnad, stensträng. Vid inventeringen konstate-rades: jord- och stenvall, upp till 5 m bred och ca 1-1,5 m hög. N-SÖ. Framstår som byggd på maskinell väg då större stenar, upp till 1 m stora ingår i konstruktionen. Närhet till två stridvärn (WSP 38 och 39) samt WSP31 och 37.		Övrig kulturhistorisk lämning
L2014:8319	Spånga 98:1	Stensättning	Se Förnsök		Möjlig fornlämning
WSP 29		Stensättning	Stensättning, rund, ca 5,5 m i diameter, ca 0,2 m hög. Kantkedja i SÖ av ca 0,2x0,4 stora stenar. Beväxt med sly och en björk. Belägen på min-dre moränhöjd.		Fornlämning
WSP 30		Hägnad, stenmur	Hägnad, stenmur. Intill idag övergiven åker. Stensträngsliknande struktur men med lösare liggande sten och en otydligare uppbyggnad. Stenstorlek ca 0,2-0,5 m stora stenar. Ca 30 m lång, N-S, ca 1,5 m bred.		Övrig kulturhistorisk lämning

Lämnings-nummer	RAÄ-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
WSP 31/ L2014:7947	Spånga 330:2	Militär anlägg-ning	Tidigare registrerad som hägnad, stensträng. Vid inventeringen konstate-rades: jord- och stenvall, upp till 6 m bred och ca 1-1,5 m hög. N-SÖ. Framstår som byggd på maskinell väg då större stenar, upp till 1 m stora ingår i konstruktionen. Närhet till två stridvärn (WSP 38 och 39) samt WSP35		Övrig kulturhistorisk lämning
WSP 28		Boplatsläge	Boplatsläge, ca 75x50 m, NV-SÖ. I f.d åkermark.		Utredningsobjekt
L2013:972	Spånga 249:1	Bytomt/ gårdstomt	Se Fornsök		Ingen antikvarisk be-dömning
L2013:3304	Stockholm 615	Boplats	Se Fornsök		Ingen antikvarisk be-dömning

REFERENSER

LITTERATUR

Beckman-Thoor, K. 2001. *Östra Tingsbyn : arkeologisk utredning : detaljplan inom Barkarby 2:2 : Uppland, Järfälla socken, Barkarby 2:2, RAÄ 255 och 410-411 m. fl.; Spånga Socken, RAÄ 99-102 och RAÄ 328 m. fl.* UV Mitt rapport 2001:11.

Beronius Jörpeland, L. 2006. *Två bytomter och tre gravfält vid Järvafältet. Väg E18, sträckan Hjulsta-Kista, Uppland, Spånga och Sundbybergs socknar, Hjulsta och Kymlinge bytomt och gravfält, RAÄ 249: arkeologiska förundersökningar.* UV Mitt rapport 2006:29.

Dardel, E.; Hed Jakobsson, A:: Lindblom, C.; Runer, J & Svensson, K. 2007. *Hjulsta. En gård från vikingatid och medeltid och ett gravfält från vendel- och vikingatid. Särskild undersökning. Rapporter från Arkeologikonsult 2010:2157.*

Elgh, S. & Lekberg, S. 1991. *Östra Barkarby. Särskild utredning etapp 1 - 4.* Arkeologikonsult, rapport 1991:4.

Hjulström, B., Bertheau, M. 2008. *Hjulsta och Rinkeby massupplag : Akalla 4:1, Spånga sn, Stockholms kommun, Uppland : särskild arkeologisk utredning. Arkeologikonsult, rapport 2008:2230.*

Hjulström, B., Svensson, K. 2010. *Förbifart Stockholm. Arkeologisk utredning, etapp 1 och 2, Stockholms stad samt Ekerö, Huddinge och Sollentuna kommuner. Särskild arkeologisk utredning, etapp 1 och 2.* Arkeologikonsult, rapport 2010:2429.

Magnusson, R. 2018. *Hus och härdområde intill gravfältet Spånga 97:1. Arkeologisk förundersökning och undersökning.* Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2018:4.

KARTOR

Kartrummet, Stockholms universitetsbibliotek & Geodataenheten

Karta öfver Sollentuna härad, Stockholms län, uppmätt 1901–1902, Rikets allmänna kartverk, Ekonomiska avdelningen, Skala 1:50 000.

Lantmäteristyrelsens arkiv

Karta/Akt Järfälla socken Barkarby nr 1, Geometrisk avmätning, 1690
Karta/Akt Järfälla socken Barkarby nr 1, Storskifte på åker, 1768
Karta/Akt Spånga socken Hästa nr 1-2, Ägomätning, 1707
Karta/Akt Spånga socken Hjulsta nr 1-2, Redovisning, utan datum
Karta/Akt Spånga socken Hjulsta nr 1-2, Laga skifte, 1895

Kontakt
Ezequiel Pinto-Guillaume, arkeolog
ezequiel.pinto-guillaume@wsp.com
T 010-722 84 35

Tove Stjärna, arkeolog
tove.stjarna@wsp.com
T 010-721 07 66

Kulturmiljögruppen - WSP Sverige AB
Arenavägen 7 121 88 Stockholm-Globen
T 010-722 50 00
WSP Sverige AB Kulturmiljögruppen
121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
T: +46 10 7225000
Fax: +46 10 7228793
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm

WSP är ett av världens ledande analys- och teknikkonsulföretag.

Kulturmiljökompetensen på WSP är bred, våra cirka 15 medarbetare finns över hela landet och har starka kompetenser som byggnadsantikvarier, arkitekturhistoriker, konstvetare, kulturgeografer, arkeologer och samhällsplanerare. Tillsammans ser vi till att WSP kan försörja myndigheter, allmänheten, företag, exploatörer och privatpersoner med tydliga underlag och utredningar, efter de senaste rönen inom kulturmiljöfältet.

www.wsp.com